

Prețul unui număr 30 cruceri — 75 de bani.

Jurnal beletristic-literar.

Abonament pe un an fl. 7, pe un semestru fl. 3.60.

Nr. 20.

Apare la 1 și 15 ale fiecărei luni.

Tomul I.

Prințul Dimitrie.

Roman de GEORGE ALLAN.

(Continuare.)

Avea el să-și facă vr'un reproș? Nu, căci nu greșise cu nimic. Ajungând a casă, era liniștit despre acesta, și tot o dată își explicase de ce trebuia să fie tocmai el acela, care să arunce o umbră asupra reputațiunii femeii iubite.

„Sórtea este în veci crudelă, aș fi voit să o apăr cu sângele meu de ori ce durere, și eu sunt cauza primei sale supărări. Dar mă voi încerca a repara răul, însă cum? Dăcă nu mă duc nici o dată la ea, lumea va țice, că Navru m'ar fi oprit de a merge la el; dăcă voi fi des în societatea lui, gurile rele vor spune, ca și la Verénu: bărbatul este tot de-una în intimitate cu adoratorul soției sale.“

O dată îi veni gândul, de a lua acum pe Sofia Petru de soție, pentru a năbuși toate vorbele, dar apoi i se făcu rușine de această idee. Viéța sa fusese până acum adevărată și dréptă; tocmai acum când avea intențiunea ca să demisioneze din postul său, pentru a lucra pe câmpul politic, să fi început sfera cea nouă a vieții sale cu o lașitate și cu o mărșăvie? El păstrase până acum în sênul său cele mai înalte ideale, era convins că numai cu mâni curate va fi în stare a lucra la salutea țerei sale. Era încă ténér, auțise adese-orî că politica ar fi un compromis, dar nu resimțise încă această. Cinismul trecea în ochii săi de viciul cel mai mare și tocmai de acest viciu era culpabil principele domnitor, éttă de ce era decis, ca să-l depărteze cu ori-ce mijloc, și dăcă s'ar fi însurat acum fără amor, ba chiar în contra voinței și intențiunii sale, ar fi fost el însuș cinic. Cu ce inimă s'ar fi pus în contra partidei domnitorului. Dar acum se

simțea așa de descuragiat, încât nu-i venia să mérégă la adunare, apoi nici nu voia să se întâlnească cu Navru, căci ar fi fost invitat de el cu insistință, și pré adora pe Paula — tocmai de aceea nu-și putea permite bucuria de a o vedea. Amorul său intrase în o fasă nouă, devenise făr' de veste acută, și de când auțise că calumnia numise numele lor, al lui și al ei, împreună, îi era frică de sine însuși.

Pentru a ocoli pe Navru, George n'ar fi trebuit să rămână a casă, căci soțul Paulei preferase a nu o lăsa singură.

Nici Verénu nu mersese la adunare.

„Apoi să nu disprețuesc pe acești ómenî?“ își țise prințul Dimitrie, „sunt lipsiți de serioșitate și de perseveranță, cu ei pot face ce voiesc, nu-mî folosesc ca partizanî, și nici nu-mî strică ca adversari! De George Bălescu am scăpat iute — o păreche de ochi căprui și întregul entusiasism patriotic a sburat în vânt!“

Cu o săptămână în urmă era balul cel mare la prinț. Cleopatra Verénu era regina; era ca și învelită într'un vél rosa, toate erau rosa la ea, „colórea ținelor!“ țise stăpênul casei, când o conduse în sală.

Dar și Sofia Petru era frumoșă. Avea o toaletă fantastică, roba ei era ornată cu cusătură de aur turcescă ér pèrul ei cel negru era împodobit cu monete de aur turcești. Ochiul îi era rece ca tot de-a-una și străluci numai puțin în momentul când trecu Dómna Navru cu o salutare amicală pe dinaintea ei. Paula avea o toaletă albastră deschisă și-și puse flori de mac în păr. Aducându-o întêmplarea o dată în apropierea lui George Bălescu, îi făcu semn cu mâna, ca

să vină la ea și-l întrebă: Nu sunt frumoasă? Scii de ce am pus flori de mac? Și îl privi cu multă conștiență copilărească, cochetă nu era, și totuși se îndobitose astfel numai pentru ca să-i placă lui. „Flăcăul meu de mac“ o numise el până acum. Dete din cap fără a ține nimic. Să jucea ea ore anume cu focul? O dată o cercetase, și o găsisese foarte oprimată și cu ochii plânși. Ar fi voit să-o întreb de ce, dar nu potuse, ea ar fi voit să-i spună ceva, dar nu îndrăznise.

Acum însă zimbi cu fericire: „Ți-am păstrat și ție un dans.“

Îi mulțămii în semn de primire, apoi se duse de lângă ea. I se părea că și când s'ar vorbi pretutindeni de ea. O dată nu se înșelă, era drept, vorbea Zoe Navru dîcînd cătră mătușă-sa Golnof: „Am știut-o de mult, am cunoscut pe mamă-sa, Nicu n'a voit însă să audă și pare că nici eu n'aș fi crezut că Paula va începe așa de grabă!“ Dar sârmanul Nicu totuși dîce: „soția mea are principii.“ Apoi riseră amîndouă.

Prințul Dimitrie întrebă pe George, de ce nu luase parte la ultima adunare. „Nu m'aș fi mirat decă n'ar fi lipsit și Navru,“ adăose rîdînd.

Dîmna Petru întorse spatele, cînd vîdu că Bălescu voiesce să se apropie de ea; era o femeie necultivată. Domnul Petru privea neconștient pe deasupra lui. George fu cuprins de o amărăciune stranie și merse înspre Navru. El, Navru auzise mereu de soția-sa plîngîndu-se, că vîrul ei George n'ar veni pe la ea, așa dar îl primi cu un aer, care avea pretențiunea de a trece de indiferent, și se profită de prima ocaziune, ca să plece. George acum, fără de a ști bine ce face, căută pe Roșco, îl rugă, să conducă pe Sofia Petru în una din odăile laterale, pentru ca să pîta vorbi cu ea, căci în sala cea mare s'ar feri de el. Roșco era gata să-i facă după plac și îi spuse în care odaie să mîrgă. George plecă mașinalmente și se puse acolo în dosul unor plante, unde așteptă vr'o câteva minute numai, apoi îl vîdu pe Roșco intrînd cu Domnișora Sofia în odaie. Îl apucă ca o amîtelă, să uită lung la ea și nu se putu feri de a nu vedea că era frumoasă, dar mergînd lângă ea, ar fi voit să-i dea una peste față, atît o ura. Simțimentul unui ce neobicit cuprinsese pe Sofia, deveni de tot palidă, dîse însă în maniera sa neglijentă și cu vocea ei fără timbru: „Ce, dîr te-ai jucat aici de-a ascunsele Domnule Bălescule? Dar cu cine?“ și privi în jur pentru a-și da o conștiență. El merse lângă ea și dîse cu pasiune, însă cu alta de cum sperase ea de a-i insufla: „Domnișora mea, a-i dîs odinioară, că călîțiile D-tale și persoana D-tale, n'ar fi identice. Primele mi s'au oferit în dîlele aste, a-mî acorda pe a doua este rugămîntul meu de acum!“ —

Era foarte naltă, aproape tot atît de naltă ca și el; ochii lor luciră pentru un moment uni în altul din cea mai mare apropiere. Roșco luă o carte de pe masă și resfoi prin ea, pentru a nu conturba.

„Și decă-ți voi refusa cererea?“ întrebă ea, țînînd ochii țintîți asupra lui.

„Nu te las“ respuse el cu pasiune.

Ea plecă mai întîiu ochii, apoi îl privi cu liniște, alterațiunea perise din trăsurile ei.

„Am firma incredere, că nu mi-ai oferi mîna Dtale, fără inima Dtale, pe basa inimii Dtale primesc mîna Dtale! și ea îi întinse pe a sa.

Pe el îl cuprinsese o roșetă de rușine, dar luă mîna ei și o sărută.

Sofia se întorse iute și merse éraš în sală.

Ore să fi înțeles motivele mele, și să mă fi tratat acum cu ironie?“ se întrebă George.

Rosco-l bîtu pe umăr și îi dîse.

„Étă lucrul cel mai cu minte, ce ai făcut de cînd știu eu. Dar de ce n'ai primit oferta tatălui, decă ai fost atît de amoresat?“

„Asta-ți voi spune altă dată!“ cu aceste cuvinte se duse în sală, pentru a merge la mătușă-sa Golnof.

„Trebue că am jucat bine rolul meu,“ borborosi în sine, „ura pare a înlocui pe deplin amorul, căci o urăsc pe această încredută, pe acest chip bine format, lipsit de cea mai mică scînteie de spirit și de viață!“

Bătrîna mătușă Golnof era foarte încîntată de condescendența nepotului său, vîdîndu-l că se pune lângă dînsa.

„Mătușică,“ incepuse el, „am să-ți spun o istorie romantică, sper că-mi vei da ertare...“

„Știu, am aflat,“ îl intrerupsese mătușă dînd din cap.

„Așa, ți-a spus dară deja Sofia?“

„Nu, Sofia nu mi-a spus, dar...“

„Apoi lasă să-ți povestesc mai bine eu: tocmai acum m'am înțeles cu o fîtă, suntem ca și fidanțați!“

„Tu? fidanțat? dar asta nu-i cu puțință!“

„Cu cea mai frumoasă fîtă din sală, cu Sofia Petru, dar nu spune astă sîră nimenui, părinții ei nu vor să se invoiescă, d'aceia am venit la Dta. Să mergi mîne la ei și să pețesci pentru mine.“

„Nu-i cu puțință, ca să nu voiescă! Asta ar fi o ofensă, tu esci de familie vechiă, de neam bun! Lasă numai la mine!“

„Da, mătușică, sper în Dta, incredîtez fericirea mea în mîinile Dtale. Acum însă nu pot remînea aici, vei înțelege: a o vedea neintrerupt și a nu putea vorbi cu ea.“

Nimeni nu scie, pînă n'a încercat, cîtă prefăcătoare zace în el! George era inlemnit de falsitatea sa, la care se gîndi, cînd se întorse acasă cu trăsura prin stradele deșerte. Să aruncă pe canapea și ar fi voit să plîngă.

Sofia credea că umblă ca prin vis. Spusese ade-vîrul cînd dîsesse, că are incredere. Pare că i-ar fi cădît un vîl de pe ochi: cît era de sublim și de nobil, avuția ei îi desbinase pînă acum. Ea însă, ea fusese slabă, micșorimea de suflet a părinților ei o influențase și pe ea, cine scie, cîte dificultăți îi or fi

făcut! Și ea însăși, în vila ei gelosie, nu se arătase aprópe grosolană cu verișóra-sa? Acésta eróre trebuia să o repareze îndată, voia să vorbescă cu Dómna Navru. Dar ce ar fi putut să-i spună, ca să nu fiă o ofensă? Afară de acésta, după ce făcuse vr'o câți-va pași, prințul ajunsese lângă ea, care i oferí brațul plângându-se, că în decursul serei întregi ea nu s'ar fi uitat nici măcar o dată la el.

„Te-aș ruga pentru ceva,” țise Sofia, avea un simțimânt, ca și când ar trebui să fugă din sala de dans, „permite-mi să mă duc în jos în odaia lui Radu.”

„Dar el va dormi,” răspunse prințul cu rēcělă, „a trecut méđă nópte, însă nu voi să-ți refus nici o rugăminte!”

Sofia fu condusă de un servitor până la odaia lui Radu, unde bātu încetinel în ușă. Guvernanta nu se culcase încă și deschise.

Radu se desceptă și se sculă în pat: „Cât esci de frumósă Sofiă!” țise el cu totul uimit.

Ea ingenunchiă dinaintea patului, era setósă de amor în acest moment și îmbrătoșă pe copil. El atinse monedele turcesci de aur și țise încetinel: Ah, cât aș dori a te vedea o dată dansând!”

„Să mă și veđi,” răspunse ea sculându-se și privind cu ochii străluciți, „la nunta mea să dansez cu mine.”

„O nu, Sofiă, nu te mărita,” țise cu sfielă, „căci apoi te vei duce și Dta!”

„Nu mă duc, din contră, atunci ne vom vedea atât mai des!” Și cu un sărut de adio se depărtă.

Guvernanta auđise tóte.

„Asta-i dară noua mamă cea vitregă?” îl întrebă pe băiat.

Radu inholbă ochii spre ea. După tată-séu să fi voit ea să se mărite? Nu, asta nu se putea, ea nu-l cunoscea, de bună sémă că nu-l cunoscea, cât era de grozav, când se mânia, și se mânia adese-orí; de ună-đi pusese să biciuescă pe bucătar, fiind-că nu-i plăcuse prânđul. Chiar bucătarul îi spusese asta, și adăogase că-l va omori pe prinț, așa în cât Radu de gróză nu potuse să dormă doue nópti.

Nici acum nu potu adormi. Se gândi, că ce ar putea face, mâne nu-i va fi permis a merge la Sofia, dar decă îi va scrie. Rendașul îi va duce epistola. — Acest gând îl liniști. Adormi, însă visă de sânge, de mórte, de omor...

Sofia merse întru aceia cu mumă-sa în trăsură a casă. Acésta începu: Dar și i-am făcut-o acestui Bălescu, decă n'a simțit încă, că va cădea la proximile alegeri, fiind-că lucrăm noi în contra lui, atunci este mai prost, de cum l'am cređut.

Sofia tăcu, dar se strinse de mumă-sa și o sărută.

„O dragă mamă, cât de bune sunt intenționele Dtaie.”

Dómna Petru nu era deprinsă a primi semne de tandreță din partea ficei-sale, étă pentru ce fu mișcată până la gradul de a vërsa lacrimi.

„Lasă numai, sërmană copilă, îți vom găsi noi alt bărbat!” răspunse ea.

Sofia nu era în stare a spune mume-si, că ar fi găsit deja pe acela, pe care-l iubea. Va veni mâne, se gândi ea, și gândul, că are un secret comun cu el, era atât de dulce. Când fu singură în odaia ei, se puse dinaintea oglinđii și se examină cu atențione. Apoi țise cu vocea tare: „Da, este al meu, în veći al meu!”

Mătușa Golof săvêrșise bine lucrul ei la bal; cine rămăsese până la cină, aflase, că George Bălescu s'ar fi înțeles de mult cu Sofia Petru, că tinerii însă ar mai aștepta, fiind că părinții n'ar fi voind încă să dea destulă zestre. Acésta versiune n'ar fi fost tocmai cea mai plăcută pentru nepotu-séu; dar Dómnei Golnof îi păru ca cea mai naturală. Prințul Dimitrie dete din umeri, când i se spuse lucrul, dar nu cuteză a se întreba pe sine-si de părerea sa. Ura pe Bălescu, Sofia nu-i displăcea, ... nu, nici o dată nu-i venise gândul de o nouă căsătorie.

„Pe câmpul politic, primul venit îni póte fi rival, asta nu-i o dejosire, dar decă mi-aș permite a fi rivalul unui Bălescu și pe lângă femeii, atunci m'aș dejosii în adevêr.” Prințul Dimitrie nu investi în cuvinte acest gând, dar îl simți pe tăcute în fundul inimei sale.

Toți câți auđiau de George Bălescu și de Sofia Petru, afirmău acum cu gura mare, că n'ar fi cređut nici o dată în adevêrul istoriei cu Dómna Navru. Bălescu dară își ajunsese scopul.

Paula nu mai observa întórcerea opiniunii în favórea ei, nu se simțise bine, și după ce așteptase în dar ca George să reclame dansul promis lui, se dusesse a casă.

VI.

George Bălescu avea de gând să mérgă la Paula încă până nu votrise formal pe Sofia Petru; el voia să-i comunice fidanțarea sa și să-și cêră scuse pentru nepoliteța sa de erí. Găsi pe Paula singură. Îl întimpină zimbînd și țise:

„Vií de bună sémă ca să-ți cerí scuse pentru purtarea ta nepotrivită de erí? Nu este de lipsă, căci te-am pardonat deja!”

George cređuse tot de-a-una, cum că Paula nu-l iubesc, așa de lămurit nu vêđuse acésta însă nici o dată, ca și acum. Acésta bunătate amabilă, fără cea mai mică sensibilitate! Așa dară încurecă câteva cuvinte, despre o durere de cap, ce ar fi avut erí, ea însă continuă:

„Îmi pare bine, că te-a indemnat acésta, ca să mă vizitezi. Sunt așa de réu dispusă, în cât am mare trebuință de tine.”

„Resimți deja influința vieței de aici?”

„Nu știu ce este, George! Totuși suntem noi un neam particular!”

El rise. „Nu cred, căci nu excelăm prin nimica.”

„Ba da. Étä am observat, că aici toți ómenii, de ar fi cât de culți, cât de inteligenți, cât de buni, totuși au câte o parte, care este și rămâne cu desăvârșire neînțeligibilă.“

„Așa vor fi toți ómenii din lume.“

„Nu, eu cred că este o remășiță de barbarism.“

El éráș rise, ea continuă:

„Acéstă parte de care vorbesc, este o parte care nu se potrivește nici de cum cu întregul caracter, o parte neexplicabilă, imposibilă, nescusabilă.“

George devenise fórte serios, se simțea atins.

„Eu cred că tu ești pré unilateră, privești lumea numai din punctul de plecare, pentru care ai fost tu crescută și nu recunoști altora nici un drept. Dă-mi un exemplu, pentru ca să ne înțelegem.“

„Bine. Étä dar pe Domnul Roșco, un bărbat cu o cultură adéneă, omnilaterală, un bărbat, care are interes la tóte aspirațiunile mai înalte — dar, și-a mâncat averea cu cărțile de joc și trăiesce din buzunarul amicilor săi.“

„Da, și pentru mine Roșco a fost tot de-a-una o enigmă.“

„Și Verénu. Am aflat éri, că ar mai fi fost înșurat încă o dată și că ar fi părăsit nevasta și copii pentru aș lua soția ce o are astăzi.“

„Despre acest lucru nu putem judeca fără mai de aprópe cunoștință a cauzei. Dar de óre-ce vorbim despre Verénu, și-aș spune, să nu fi așa de intimă cu ea!“

„Aș, știu deja ce se vorbește despre ea, lumea dice că Nicu ar fi fost amoresat de ea. O Dómne, póte să fiă cochetă, dar este șarmantă.“

„Dar tu Paulă; și tu te faci cochetă!“

Privi surprinsă la el, el era iritat și continuă deci sculându-se.

„Éri ai venit chiar în maniera Dómnei Verénu cătră mine întrebând: „Nu sunt frumósă? Pentru cine m'am gătit cu acésta? etc. Eu am cređut că mi se oprește inima, când te-am vedúť așa. Asta-i începutul, ér finea nu este ca la Dómna Verénu, care-i fără inimă și fără cap, ci finea este o tragediă.“

Paula devenise roșiă ca para focului.

„Ai dreptate,“ dice ea după o mică paușă. „Ai dreptate, m'am mirat încă și eu de mine, cât de iute am căđut în tonul cel frivol.“

„Firește“ răspunse el de-o dată liniștit, „cu asta mă desarmezi. Dar după tóte, n'am nici un drept nici intern nici extern, pentru a-ți face sermóne, predică. Eu am venit numai ca să-ți spun, că mă voi însura în luna viitoare.“

Paula se păli, de o dată se priviră ca doi inamicii.

„Pe cine iai!“ întrebă ea cu vocea stinsă.

„Pe Sofia Petru,“ răspunse el.

Da, Paula știuse că este iubită de el, ca contase după firea femeicéscă, pe acest amor, de și nu avusese nici o dată de gând, că să-l întórcă, étä ce vedúť de

o dată George cu o singură privire în ochii ei speriați. Dar și ea recunoscuse acésta, abia acum, când i spuse, că el va lua pe alta.

„Ești culmea falsității!“ dice ea cu asprime.

„Umbli prin lume cu aparința sincerității, și eu próstă mă încred în tine. În acest moment încă și-am tăcut confidențele mele!“ și erupse în un rís amar.

Nimic nu i-ar fi putut fi lui o musică mai dulce. Nu simți alta de cât, că și ea-l iubesc, pe nesciute, ca prin instinct, dar era amor. Ar fi voit să se arunce la picerile ei, și să-i dică: „Pentru tine, din cauza ta, iau de soție o femeia pe care o urăsc,“ dar totuș ar fi trebuit să tacă, -chiar decă nici n'ar fi intrat Nicu în acel moment. Acesta se opri la ușă, uimit de alterațiunea în care vedúť pe soția-sa. Paula merse spre el și dice cu ton sarcastic: „Poți să-i gratulezi lui George cel discret, la fidanțarea sa. Domnișóra Petru este cea alésă. Ea nu-i va aduce numai o avere poftită, dar și un mandat de deputat și o rudenie șarmantă. Cu trei zile mai înainte nega încă posibilitatea unei asemenea căsătorii.“

„Amorul este necalculabil!“ răspunse George, „éri diminéță n'aș fi cređut nici eu,“ și cu aste se recomândă.

„Cum ai putut fi atât de nepoliticósă Paulă,“ dice Nicu cătră nevastă-sa după ce remaseră singuri.

„Nu pot suferi ipocrisia și afară de acea sunt revoltată, vedénd că ne vin în familiă ómeni de aceștia.“

„Familiă? George nici nu-ți este vér adevérat.“

„Asta-i drept. Înșe totuș.“

Tot pe acel timp prințul Dimitrie umbra în sus și în jos în curtea sa, așa mergénd vedúť pe rênđaș, care voia să trecă cu epistola lui Radu cătră Sofia în mână.

„Ce duci coala?“ întrebă prințul.

„O scrisóre de la coconaș.“

„Adă aici, și cară-te la lucrul tóu!“

Prințul Dimitrie ceti și ríse cu hohote.

„Totuș pare a zăcea mai mult în acest băiat de cum credeam, mă uresce, precum am urât eu pe tată meu, decă étä că nu s'a stricat sângele meu în vinele sale. Ș'apoi amoresat în etatea sa. Asta promite mult. Cine îi-o fi băgat gârgăuni în cap despre însurătórea mea, la care nici nu mă gândesc. Femeile, de bună sémă. Le voi da drumul la tóte și îi voi aduce un instructor.“

Și așa se și făcu.

Radu scia pentru ce, căci rênđașul îi mărturisise pățania sa cu epistola. Nu era de acciaș fire cu tată-séu, căci nu bātu pe servitor, ci dice cu mândrie.

„Nu face nimic, va fi dat chiar tata scrisórea la coconița Sofia,“ și îi dete un sfanț, rêsplata promisă pentru ducerea epistolei.

VII.

„Nu găsesce alt rol pentru Veréna de cât pe „Jeanne“ și pentru acest rol este pré próstă,“ dicea

Lodescu, care făcuse programul pentru reprezentațiunea din noaptea de anul nou. Era să se jöce teatru la prințul Dimitrie de domni și dómnele societății. „Pe marchisa ar joca-o ca o grisetă, căci nu scie cum să se porțe nici chiar in salon, ér in piesa de incheere este imposibilă, căci nu scie cânta.“

„Ba ȑeu ai destulă bătaia de cap“ ȑise junele Costică Petru, fratele Sofiei, „nu poți face tutora după plac. Arangiază vr'o câteva tablouri vivante și dă-i figura Margaretei.“

„Dintre tóte ea ș'ar alege un rol bărbătesc,“ oftă Lodescu, „dar eu nu găsec nici o piesă reprezentabilă, care să-i dea ocașiune la acésta.“

„Ia o piesă nerepresentabilă.“

„Lesne ȑi-e ȑie, tu n'ai nici o respundere; te asigur, că acésta causă nu m'a lăsat să dorm vr'o doue nopți.“

„N'ar potea Bălescu să-ȑi scie o piesă, ca acum trei ani, pe când era de vacanții aici.“

„Nu cred, că va fi dispus la acésta, căci alérgă tótă ȑiua pentru alegerea sa, și apoi, capul îi mai este plin și cu insurătórea.“

„Cum să nu!“ ȑise acum Costică Petru. „Pe tótă ȑiua vine pentru cincî minute la noi, se pune lingă soră mea, încep să casce améndoii, apoi plécă! Ce mai fiantăre! Dar ce să și vorbécă cu ea, căci mama nu se deslipesce de ei.“

„Față cu femei trebuie să faci fasóne,“ observă Lodescu, „căci ele doresc a fi orî-ce, numai aceia nu pentru ce-s destinate. Sunt convins, că Bălescu se pricepe la aceste, ér tu nu vei fi iubit de nici o femeia cum să cade.“

„Ce, dar Veréna, nu-i femeia destul de cum se cade?“ întrebă Costică ofensat.

„Ce dracu, ce-mi vorbesci de Veréna, doar nu ești amoresat de ea, ei bine, ostenește-te dară tu, pentru a-i găsi un rol convenabil,“ ȑise Lodescu.

„Să lăsăm acésta grijă prințului Dimitrie,“ respunse Costică, „căci el pare a umbla tare după Veréna.“

„Nu cred, prințul are acum capul său plin

cu mașina de sburat, tótă ȑiua șede afara la moșia „Locustele.“

In adevér prințul Dimitrie, cu tot timpul friguros, căci era un ger de Decembre, mergea pe fie-care ȑi la moșia sa „Locustele.“ Acolo tată-séu începuse de mulți ani să zidécă un castel, dar părăsise planul cu mult înainte de a se fi terminat zidirea; fundamentul, vr'o doue bucăți de zid și vr'o doue colóne mai remase de la acel început, și fiindcă natura bogată le impresorase cu verdéță ér timpul care protege estetica le dase aspectul de ruine, d'aceia contribuau la infrumșetarea moșiei. O casă, destinată din capul locului pentru servitorime, se terminase, și stetea neintrebuiată. Aici prințul se ocupa acum cu construirea unui balon guvernabil ca și náile pe mare.

Nu scim decă i se dase acésta ideia din partea noului instructor al fiului său, séu decă el o împărtășise acestuia, destul, că ei améndoii erau pe deplin convinși, cumcă experimentele lor îi vor conduce la realizarea acestei idei. Prințul Dimitrie adusese de la Paris modeluri mici, unele le construisese chiar el, și acum făcea mereu la încercări. Étă pentru ce instructorul german, care era tot de-a-una de

IN VISURÍ DULCÍ.

părerea sa, in ochii sei trecea de un profesor — model, cu tóte că n'asistase nici o dată la vr'o lecțiune a lui Radu. Băiétul, sermanul era dator a invéța o temă certă pe cât timp invétătorul său inálța cu prințul balonul coala la moșie; îl inchidea in odaia sa. Decă séra nu scia tema, trebuia să o invețe după mész. In asemenea casuri șede mort de ostenit, dabia in stare de a-și ține ochii deschiși și se făcea tot mai palid și mai palid, dar ceia ce trebuia să invețe, nu era in stare, ea să țină minte, creerii sei lipsiți de sänge nu aveau puterea de a pricepe temele sale. Câte o dată, când era singur, venia menagera la el, îl drăgostea și îl aducea castane prăjite; dar mai adese ședea invétătorul său față cu el, exprimându-se a doua ȑi fórté réu despre neatențiunea și necapacitatea fiului unui tată atât de ilustru și talentat. „Ar fi grozav“ ȑicea el, „decă un asemenea băiat ar fi vr'o dată chemat

de a ocupa tronul tatălui său.“ Căci de și prințul nu-i vorbise nici odată despre politica țerei sale, totuș credea a fi înțeles, că dânsul peste puțin va veni la cârmă. Instructorul se credea foarte conștiincios, găsise pe Radu remas foarte inapoi în toate științele; copilul era aproape de zece ani, ar fi trebuit dar să fiă bun pentru clasa primă de gimnasiu, și de aici purcesse cu lecțiunile sale. Radu însă nu scia încă nici un cuvânt german și totuși i se propuneau toate disciplinele în această limbă; astfel dar studia de dimineața până seara și devenea tot mai ostenit și mai confus. După toate îl mai prinse și frigurile, și de ore-ce, după teoria tată-său, nu se puteau tămădui frigurile de cât numai prin mișcare multă, era silit să umble pe fiecare zi mai multe ore. Fața sa palidă devenise prin acesta atât de mică și ochii săi cei albaștri păreau așa de mari, în cât Sofia Petru se speria de el, întâlnindu-l în una din țile pe stradă, și-și făcu reproșuri, că nu se interesase timp așa de îndelungat de el. Îl pofti dar la dânsa și scrisse prințului un bilet, unul din acele bilete, cum scia să le scrie ea atât de frumos; era lucru curios, că totă suplețea și mlădiositatea de care persoana ei părea lipsită, se concentrase în stilul ei. Prințul voi să-i refuze cererea, fiindcă nu se invitase tot o dată și instructorul și fiindcă scia din epistola fiu-său, cât de mult ținea acesta la Sofia, dar la cele din urmă îi fu mai comod a dice da.

Sofia, din acea seara, în care George i ceruse

mâna, umblase ca prin vis. Totă firea ei părea schimbată, simțea pulsul unei vieți căldurose în sine și arunca profuziunea simțimentelor sale și asupra altora. Era lucru nou pentru dânsa de a avea încredere firmă, și éta pentru ce se incredea până la extremitate, în mișcarea ei călduroasă și marinimică își făcea sieși reproșuri de aparința de rătăcire a lui George față cu dânsa. „El nu e rece,“ își dicea ea, „numai mie îmi pare așa.“ Și exteriorul ei era schimbat, o suflare rozalbă se lățise peste figura ei, mișcările ei erau vivace, totul la dânsa arăta timbrul celei mai mari bucurii. Radu observă acesta cu ochii săi de copil în primul cart de oră și primi cu o durere neexplicabilă tandrețele ei cele mai mari. Se simțea vătămat prin bunătatea ei amabilă, ea vedea numai un copil într'ênsul, sufletul său precoce ar fi dorit ca să-l trateze ca pe egalul ei. Ura pe acest George, despre care îi vorbea, ca despre un model, și îi păru bine că venira după el, pentru a-l duce a casă. Mai bine durerea de cap, lecțiunile cele multe și obosela, de cât compătimirea Sofiei. Voia să se facă un bărbat cu putere și cu minte, ca să vină ea să-i cêră ajutor, și atunci va săvêrși fapte de erou pentru dânsa. Inse aceste fapte de erou începeau cu învățarea declinațiunelor și a conjugățiunelor, éta ceia ce-l amări și pentru ce i se părea viața sa atât de grea și atât de lungă.

(Va urma.)

Literatura Franciei.

de la început până în timpul lui Ludovic XIV.

(Continuare.)

În secolul al trei-spre-zecelea satira și alegoria începură a predomini pe toate terenurile; rolul, ce cuprindea fantasia creatrice la aceste produceri, deveni din ce în ce mai mărginit, — numai în lirică se arăta un spirit mai fresc; domni de distincțiune, regi, duci, comiți, dar și cântăreți de stare mai prăstă făceau versuri după modelul trubadurilor. În Franca se formă chiar de timpuriu o asociațiune între »jongleurs.«

Așa cei din Normandia aveau o atare frăție (Confrérie). La 1131 acesta primise autorizațiunea și cam pe la 1190 și 1220 se înoră privilegiurile societății. Pe fie-care an în ziua de San-Martin se adunară toți membrii, ținând o serbare bisericăscă. Din niște acte să vede, că aceste societăți numerau și gentilomi între membrii lor. În a doua jumătate a secolului al trei-spre-zecelea să regulară condițiunile, ce aveau să observeze jongleur-ii și menistrel-ii la Paris. Atari dispozițiuni se mai înoră încă în secolul al patru-spre-zecelea și al cinci-spre-zecelea. Pe aceste timpuri se mai găseau diferiți menistrel în serviciul nemediat al signiorilor.

Dar cea mai mare parte a producțiunilor lirice din aceste timpuri, considerat din punctul estetic, este fără valoare. Eru condițiunea suprima aproape pretutindenți adevărata simțire, și a rare ori găsim câte-va pasage naive și amabile.

Poporul însă făcea mereu la versuri, și din sênul său eșiră diferiți cântăreți, care din contactul lor continuu cu natura își păstrau naivitatea simțimentelor. Vom numi pe Olivier Basselin (pe la începutul secolului al cinci-spre-zecelea) un dirstar din Normandie, unul din cei dintâi, care a făcut cântece de bêt populare. Aceste se numeau după locuința sa Vire: »Veaux de Vire,« din care s'a format mai pe urmă: »Veaudeville.« Din nefericire nu s'a păstrat până în timpuri de astăzi nici un manuscript autentic al cântecilor sale.

Ca pretutindenți așa și în Franca dezvoltarea faptelor este însoțită de cântece istorice, populare. În aceste cântece se pôte urmări acea luptă însemnată, produsă prin tendința de a înfrânge puterea baronilor aroganți; se vede din ele în ce mod au influențat unele personalități asupra fantasiei popoului și se vêd în ele unele figuri care se găsesc și prin alte țeri, de exemplu: flagelanții. În anul ciumei celei mari 1349 se iviră acestia în Franca, venind din Germania. Un chronicar francez ne relatează despre ei. —

Drama. Al doilea teren pe care se manifestă mai mult timp spiritul popular, era poezia dramatică. Începutul acestei poezii zace și în Franca ca și la cele lalte popore în cultul bisericeii. Mai întâi textul lor fu dominat de limba la-

tină, însă deja la începutul secolului al un-spre-zecelea începu să se lătească limba popărală prin ele. Din acest timp se trage un dialog: „feciorele cu minte și feciorele cele proște.” Suetul este foarte simplu. Aici pe lângă limba bisericească se aplică și limbajul provençal. Feciorele cele proște dorme, în loc de a merge întru întemplinarea mirilor lor, întru aceia le curge oleiul din lampă. Venind Christos le refușă cu cuvintele: „Alet, chetivas! alet malaureas! En enfern ora seret meneias”; în limba franceză cea modernă: „Allez chetives, allez malheureuses! vous serez menées en enfer.” »Duceți-vă peccătoșelor, duce-ți-vă nefericitelor, veți fi duse în iad.” Dracii le apucă și le iau cu ei, apoi apare Moise, Iesaia, Daniil și prēmăresc pe Christos, făcând incheerea totului un cântec bisericesc.

Dintre producțiunile duhovnicesci ale secolilor următoare vom menționa una din secolul al doi-spre-zecelea: Adam. Structura întregului este tot atât de simplă. Un preludiv dialogizat, în care compar Dumneșeu tatăl, Adam, Eva și Dracul, tracteză primul peccat și isgonirea din paradis. În partea următoare se represintă uciderea lui Abel, ér în partea a treia și cea din urmă, compar, fără nici un conex, diferiți sfinți părinți și profeți, care prorocesc coborirea Domnului. Foarte interesant este manuscrisul acestei piese, fiind că conține în limba latină o indicare exactă a întregului arangement scenar, o indicare a costumelor ba chiar regule despre concepțiunea rolurilor. Vom comunica unele din aceste prescripțiuni: Pentru paradis se cere un loc mai înălțat, care trebuie să fiă închis cu perdele de mētase. Pentru Adam să prescrie o tunică roșie, pentru Eva o rochiă albă și o manta albă de mētase. Pronunțându-se pe pământ, adică în partea mai afundă a scenei cuvântul paradis, actorii trebuie să arete cu degetul în sus. În dată ce a peccatuit Adam, adică îndată ce a gustat din mēr trebuie să-și schimbe vestmētul pentru o invēlitură de frunze. În aceste prescripțiuni se vede deja o tehnică înaintată.

Cu limbajul poporal se introduse în misterii și elementul comic; dracul mai cu sēmă era destinat de a provoca ilaritatea spectatorilor. În curēnd bisericile nu mai erau destul de largi pentru a cuprinde mulțimea, se juca în curțile bisericilor, apoi în piețe publice; decorațiunile deveniră din ce în ce mai bogate, se aplicară până și mașine de sburat și submersiuni.

Până ce decidea încă spiritul eclesiastic asupra alegerii sujetelor, începuse deja a se desvolta o dramatică lumescă, și anume trouverii fură cei dintâii, care tractau în limba poporală scene mici luate din viața reală, fără de a părăsi însă cu totul sujetele religioșe. De la trei poeți ni-au ramas atari piese mici: Rutebeuf, Adrian de la Vall (mort la 1288) și Jean Bodel (mort pe la 1290); toți trei erau din așa numiții „Puii” de la Arras. Puii vine de la latinescul podium și însemneză un podișor, pe care jongleur-ii aveau obiceiul de a declama balade și alte poeșii, séu a reprezenta piese. De aici cuvântul se transferă și asupra societății. Rutebeuf și Jean Bodel tractau cu predilecțiune legende de sfinți, ér de la Hall lua sujetele pentru scenele sale din întemplări d'ale vieței populare și-și făcea singur musica pentru ele. După timpul séu, să înțelege că nici el nu lua în mare considerare legile morale. În o piesă »Jeu de la feuillée« a tractat prin trecăt și istoria propriei sale căsătorii. În prima scenă își ia adio de la amicii săi și le spune, că pentru a studia, va merge la Paris. Unul îl întrebă, că ce va face soția-sa, și că dór nu va putea să plece numai așa. La acesta năreză el cu sinceritate, în ce mod să amoretase odinoriă de soția-sa și că acum ar fi sătul de ea. Dar tatăl avar al poetului nu voiesce să-i dea bani de călătorie și se preface bolnav:

„Sciu pré bine de care bōlă pătimesci, nene Henric»,
 țice medicul, »ea să numesce: avaritiē.»

Puii erau foarte respândiți — se aflau d'acestia în Bithune, în Lille, Amiens, Rouen etc. — ceia ce ne dovedesce, cumcă poporul se interesa mult de jocurile lor. De o însemnătate și mai mare erau alte intruniri, formate de meseriași și de membrii altor stări, cu scopul pentru a reprezenta piese dramatice, precum era de exemplu cătră 1398 așa numita »Confrérie de la passion«, care reprezenta numai misterii, ce aveau de sujet patimile lui Isus.

Pe lângă misterii să mai cultivau așa țisele piese miraculoșe și moralități, care să represintau la Paris mai cu sēmă de cătră societatea scriitorilor de la tribunal »clercs de la Bazoche«. Incă un alt fel de piese, care să potrivea mai bine de cât tōte cele lalte cu particularitatea națiunei, era așa numitele »Sotties» și »Farces».

(Va urma.)

Colomba.

Novelă de Prosper Merimée.

(Continuare),

Nici o dată un om onest nu s'a așteptat cu mai mare nerăbdare. Cănele ținēnd botul în sus, se întorse spre prēmă cea mai apropiată și mirosi neliniștit. De-o dată începu să mirăie, se aruncă cu o singură săritură peste zid, apoi éraš se urcă pe marginea lui, exprimând în ochii săi mirarea așa de bine, pre cât o pōte face un căne; apoi întinse botul séu éraš în vânt, acum însă în altă direcțiune tot spre prēmă, și éraš sări preste zid. După o secundă apăru éraš pe marginea zidului și arētă aceiaș mirare, aceiaș neliniște; apoi sări în pădure, cu cōda între picere, privi meru la Orso și se

depărtă de el, fugind pe deal în sus tot atât de iute precum venise în jos, cătră un om, care cobora în grabă.

»Vină aici Brando» i strigă Orso.

— Ho, Ors' Antonio, ești rănit? îl întrebă Brandolaccio,
 — la trup séu la mădulare? —

„La braț».

— La braț? nu-i nimic! Dar celalalt. —

„Cred că l'am nimerit».

Brandolaccio se grăbi, urmând după căne, la prēmă cea mai apropiată și se uită peste zid. Apoi luându-și căciula,

dișe: Complimentele mele, Domnule Orlanduccio, apoi întorcându-se spre Orso îl salută cu față serioasă. Ță o pușcătură strașnică — dișe el.

»Trăiește séu a murit« întrebă Orso resuflând dabia.

— Ba că ȝeu i-a trecut pofta de trăit, glonțul i-a făcut pré multă mahnire, i-a intrat tocmai prin ochiu. Vai ce gaură. Ce pușcă bună! Ce calibru! I-a turtit creerii. Ascultă-mé, Ors' Antonio, când auđi pif, paf, imi dișei: la dracu, au atăcat pe locotenentul meu. Apoi auđi bum, bum! Ho, dișei, asta-i pușca cea englezésă, care grăiește, el dar răspunde. Dar Brusco, ce vrei de la mine?

Cănele îl chiama la préjma cea laltă.

— Pardon! — strigă Brandolaccio cu totul uimit. — Impușcătură indoită, nimic mai puțin. La dracu, să vede că praful este scump, căci faci economiă cu el.

„Ce-i in numele lui Dumnezeu?“

— Ba ȝeu, nu glumi, Domnule locotenent. Ce dór nu scii, că avocatul Barricini va fi astăđi singur singurel. Ță carne de om, cui i trebuie! Cine însé va fi acum moștenitor? —

»Ce și Vincentello mort?“

— Fórte mort. Dar fórte frumos de D-ta că nu le faci ómenilor dureri. Vină aici și privește la Vincentello; este in genunchi, cu capul spre zid.

Orso își întorse capul cu gróză: „Ești sigur că a murit?“

— D-ta ești ca Sampiero Corso, care trăgea numai o dată. Ță aici in piept, la stânga. Mé prind că glonțul nu-i departe de inimă! — — Cu doué glónțe pe améndoii frați; mé prind că decă ar fi avut ó a treia impușcătură, l'ar fi ucis pe bătrén! — — Mie nu mi sé intimplă nici o dată sé am o impușcătură indoită asupra gendarmilor. —

Vorbind astfel banditul examină brațul lui Orso și îi spintecă mâneca cu pumnalul séu.

— Nu-i nimic, — dișe el. — Ță o haină care va da de lucru domnișórei Colomba. — — Hm, ce véd? Asta-i scárbos! in piept! dar n'a intrat nimic! Incércă o dată a mișca degétilé — — Sintesci dinti mei decă-ți mușe degetul cel mic? Nu pré? — — Tot una, nu va fi nimic. Lasă să-ți iau génta și cravata D-tale. Haina este dusă la dracu. Dar de ce te ai gátit așa! Ai voit să mergi la nuntă? Hai de bea puțin vin.

Orso nu răspunde nimic. Era palid ca mórtea și tremura ca prins de friguri.

— Chili — strigă Brandolaccio, — ean uită-te colea dindărăptul zidului, hain?

Copila sé urcă cu mână și cu picere in sus, și indata ce zări cadavrul lui Orlanduccio, își făcu cruce

— Nu-i nimic, continuă banditul, — uită-te mai departe, colea.

Copila își făcu din nou cruce.

„Tu ai fost acela, unchiule?“ întrebă ea cu stielă.

— Eu? dar mai sunt eu bun de ceva? Chili, este isprava Domnului. Felicitéză-l.

„Domnișóra sé va bucura fórte,“ dișe Chilina, „și-i va párea réu când te va vedea ránit. Domnule Ors' Antonio.“

— Ors' Antonio, — dișe banditul, după ce-l legase la braț, — Chilina a readus calul Dtale. Pune-te călare, și vină

cu mine la pădurea de la Stazzona, acolo nu te va găsi nimeni așa de lesne. Te vom trata cât sé póte mai bine. Când vom ajunge la crucea Santo Christino, ne vom da jos de pe cai; vei trimite pe Chilina călare pe calul Dtale, ca să ducă veste domnișórei, și pe drum mergénd, vei da fetiței ordinele Dtale. Poți să-i diči tot. Ors' Antonio, mai curénd ar suferi să fiă táiată bucățele, de cât să tradeze pe amicii ei. Apoi dișe cătră ea cu vocea domolită:

— Afurisită să fi drăcoică.

Brandolaccio credea că o deóche când o laudă, și daceia adause acéstă injurătură.

„Unde să me duc Brando?“ întrebă Orso cu vocea stinsă.

— După placul Dtale: in temniță, séu in pădure; dar un della Rebbia nu cunóște drumul spre temniță. In pădure, Ors' Antonio.

„Adio dar, tóte speranțele mele.“

— Speranțele Dtale, la dracu ai sperat dór a face ispravă încă și mai bună cu pușca Dtale cea cu doué țevi? Dar la dracu cum te-au mai potut nimeri, după ce li-ai tras acele glonțuri.

„Ei au tras întâiu.“

— Asta-i drept, am uitat — — pif, paf, bum bum. Pușcătură duplă cu o singură mână. Să mé spéndure, decă altul este in stare a face mai bine. Așa, acum ești pe cal, dar până să pleci, privește puțin la isprava Dtale. Nu sé cade a merge fără de a dișe adio.“

Orso porni; cu nici un preț n'ar fi voit să védă pe acei nefericiți, pe care îi omorise.

— Ei bine, Ors' Antonio, — dișe banditul, prindénd calul de fréu. — Să-ți vorbesc sincer, dar nu te supéra. Imi pare réu de acești doi tineri. Țrtă-mé că-ți spun asta. Améndoi frumoși, țepeni, tineri! Orlanduccio cu care am fost de atâtea ori la vénătóre! Nu sunt patru dile de când mi-a dat un pachet de țigări. Și Vincentello, care era tot de-a-una cu voie bună. — E drept, ai făcut, ce ai trebuit să faci — — Dar pușcătura este pré bună, pentru ca să-ți pară réu de ea. Când are cineva un dușman, trebuie să sé scape de el. Dar Barricini era o familiă vechiă, Ță dară încă una, care-și ia diua bună — și încă prin o pușcătură duplă — asta-i lucru picant! —

Brandolaccio ținénd astfel cuvéntarea funebră pentru Barricini, merse in grabă cu Orso, cu cănele Brusco in pădurea de la Stazzona.

XVIII.

Intru aceia Colomba după plecarea lui Orso aflase prin spioniul ei, că Barricini sunt in câmp, și din acest moment era fórte nelniștită. Să vedea cum mergea prin casă in sus și in jos, din bucătárie in odaia de óspeți, nefăcénd nimic și totuș ocupată mereu, oprindu-sé pe fie-care moment pentru a vedea decă nu sé simte prin sat vr'o mișcare neobičnuită. Spre unspredece óre intră o cavalcadă destul de numérosă in Pietranera, era: colonelul, fiă-sa, servitori și conducători lor.

Primindu-i Colomba îi întrebă mai întâiu: n'ați védut pe frate-meu? Apoi întrebă pe conducător, pe care drum au venit și pe unde au plecat, și la răspunsul lui nu putea înțelege, cum de nu l'au întâlnit.

— Póte c'a trecut pe sus, — răspuse conducătorul, — noi am venit pe din jos.

Dar Colomba dete din cap și renoi întrebările sale. Cu totă firmitatea ei naturală, mărită încă prin trebuința de a nu se arăta slabă dinaintea străinilor, nu-i fu cu puțință de a ascunde neliniștea ei, de care fură cuprinși în curând atât colonelul cât și mai cu seamă miss Lydia, după ce afluă despre încercarea de împăcare, reușită atât de rău.

Miss Nevil deveni neliniștită, voia ca să se trimită în toate părțile omenii, și tatăl ei se oferă a se pune esăși pe cal pentru a căuta împreună cu conducătorul lor, după urmele lui Orso. Temerile oșpeților ei i aduseră a minte Colombei de îndatoririle ei ca menageră. Își dete silința de a suride, îl rugă pe colonel să se pună la mesă, și găsi o mulțime de cauze pentru a explica lipsa fratelui ei. Creșând că ar fi dator să de bărbat, ca să liniștescă pe femei, și colonelul își dete opiniunea sa.

„Mă prind» țise el, »că della Rebbia a vênat; n'ă potut resista ispitei, și va aduce o grămadă de epurii. — Țeu, pe drum venind am aușit patru impușcături, erau doue mai țari între ele și am țis cătră fiă-mea: Mă prind că della Rebbia este la vênătore. Numai pușca mea are un sunet atât de țare».

Colomba se îngălbini, și Lydia, care o observase cu atențiune, găci lesne prepusul ce-i provoca supozițiunea colonelului. După câteva minute de tăcere întrebă Colomba cu vioiciune, decă cele doue impușcături mai țari au preces séu au urmat celor lalte. — Dar nici conducătorul, nici colonelul și în fine nici fiă-sa nu erau în stare a răspunde la această întrebare.

De ore-ce nu se întorsese cătră ora unu nici unul din omenii pe care îi trimisese Colomba, se îmbărbăți și sili pe oșpeții ei, ca să se pună la mesă; dar afară de colonel nu voia nimen să mănânce.

La cel mai mic șgomot în piață Colomba alerga la ferăstră, apoi se puse éraš jos tristă și se sili a continua o petrecere și mai tristă cu amicii ei. Dar nimen n'avea poftă de a vorbi.

De o dată se auși galopul unui cal.

— Ha, vine frate-meu, — țise Colomba sâring în sus.

Dar la vederea Chilinei, care venia călare pe calul lui Orso, strigă cu glasul disperat: »Frate-meu e mort.»

Colonelului i căđu păharul din mână. Miss Nevil scóse un țipet, și toți ălargară spre ușă. Colomba luă pe Chilia din șea, era mai s'o năbușescă așa o strinse de țare în brațe. Copila înțelese privirea ei grozavă și primul cuvânt i fu: trăiește. Colomba o lăsă din mână și ea sări ușurică ca o pisică la pământ.

— Cei laltți? întrebă Colomba cu vocea aspră.

Chilina își făcu cruce, Colomba se înroși.

Aruncă o privire aprinsă asupra casei lui Barricini, apoi țise cătră oșpeții ei:

— Haideți, intrați, să luăm cafeaua.

Chilina avea multe de povestit. Vorbele ei stricate pe care le talmăci Colomba, stórseră colonelului mai multe injurături, ér domnișórei Lydia dese oftări. Colomba ascultă însă cu liniște neclintită, boțind însă servieta ei. Întrerupse pe copilă de cinci, șese ori pentru a-și repeta afirmațiunea lui Brandolaccio, cumcă rana n'ar fi primejdiosă. În fine spuse Chilina,

că Orso ar cere cu stăruință hărtie pentru a scrie și că ar însărcina pe soră-sa, ca să rógă pe o damă, care póte se va afla la ei a casă, să nu plece, până ce nu va fi primit o epistolă de la dênșul. Étă, adaoșe Chilina, ceia ce-l chinuște mai mult. Eram deja pe drum când mă rechiamnă, ca să-mi mai spună asta încă odată. La această însărcinare a fratelui zimbi Colomba, și strinse mâna englezei, care se ineca în lacrimi, și care nu găsi de lipsă a talmăci tatălui séu această parte din spusesele Chilinei.

— Da, vei rămânea la noi draga mea, — exclamă Colomba îmbrătoșând pe miss Nevil, — și ni vei ajuta.

Apoi scóse din un dulap o mulțime de pânză vechiă tăiând-o pentru a face din ea legături și șarpie.

Dacă te uitai la ochii ei lucitori, la fața ei colorată și vedeai acea tranșițiune nemijlociă de la îngrijare la sânge rece, era cu greu a spune, prin ce era mai alterată, prin rana fratelui, ori prin mórtea dușmanilor séi. Acum turnă colonelului cafea și își lauda talentul întru prepararea acelei bënturii, acum dând domnișórei Nevil și Chilinei de lucru li spuse cum se cósă legăturile, și întrebă de vr'o doue țeci de ori, decă rana era fórté durerósă.

Colonelul voia să șcie, decă casa acelu domn anume Brandolaccio, unde a fost dus rănitul ar fi departe și decă n'ar potea visita pe amicul séu.

Colomba îi spuse că Orso ar fi în pădure, și că acel Brandolaccio în a căru grije s'ar afla, ar fi un bandit; că ar fi fórté primejdios pentru el decă s'ar arăta mai înainte de a se cunóște dispozițiunea prefectului și a judecării; dar va avea grije, ca să mērgă un medic dibaciu la el.

— Mai cu seamă, Domnule colonel, — țise ea, — adu-ți bine aminte, că ai aușit patru impușcături, și că mi-ai spus, că Orso ar fi tras pe urmă.

Colonelul nu înțelegea nimic din astea toate, ér fiă-sa nu făcea alt nimic, de cât ofta și-și stergea lacrimile.

Țiua înaintase deja țare când intră o procesiune tristă în sat. I să aducea avocatului Barricini cadăvreele fiilor séi; fie-care zăcea de-a curmezișul pe un catir, pe care l ducea un țeran. O mulțime de clienți și de haimanale mergeau după conduct. Între ei se vedeau gendarmii, și adiunctul primarului, care cu mâinile ridicate spre cer striga meren: ce va țice domnul prefect! — Vr'o doue muieri, între ele doica celor uciși, își smulgeau pērul și se vaerău. Dar durerea lor șgomotósă producea mai puțină impresiune de cât disperarea cea mută a unei persóne, care atrăgea privirile tuturor persónelor asupra, sa; era tatăl cel nefericit, care mergea de la un cadavru la celălalt, li ridica capetele mánjite de pământ, li săruta buzele invinețite, și li sprijinea medularele deja înțepenite, ca și când ar fi voit să-i ferescă de loviturii. Câte o dată cășca gura, pare că ar fi voit să vorbescă, dar nici un strigăt, nici un cuvânt nu eșea din ea. Cu ochii țintiți necurmat asupra cadavrelor, se lovea de petre, de pomi și de tot ce-i era în cale.

Vaerăturile muierilor, blastemurile bărbaților se indoiră când veniră dinaintea casei lui Orso. Un cioban rebbianistic, cutezase să ridice un strigăt de triumf. Furia potrivnicilor nu se mai potu stăpini acum: resbunare, resbunare, strigară unele voci. Să aruncară petre și doue impușcături se sloboziră asupra ferestrelor salei, în care se aflau Colomba și oșpeții

ei. Glonțele intrară în Ioduri și făcură că vr'o două aschii sburară până pe mēsa la care ședeau cele douē femei. Miss Lydia scōse un țipăt grozav, colonelul luă pușca sa, și Colomba, până să o pōtă ôpri el, sări la ușa casei și o deschise de-o-dată. De acolo, de pe pragul înălțat, ridică mâinile și începu să ocărăscă pe dușmanii ei.

— Fricșilor, — strigă ea, — pușcați asupra unor femei și unor streini? Sunteți corsicani? bărbați sunteți? Ticăloșilor care îndrăzniți a ataca numai de din dos. Veniți aici, vă provoc. Sunt singură, frate-meu este departe. Omoriți pe ôșpeții mei, asta-i demn de voi. Nu îndrăzniți? Ticăloșilor, sciți că ne rēsbunăm. Mergeți, plângeți ca muerile și mulțamiți-vē că nu vē cerem mai mult sânge.

În vocea și în ținuta Colombei zăcea ceva imposant, ceva grōznic; la vederea ei, mulțimea se trase spăriată înapoi ca la înfățișarea unui dimon rău. Adiunctul, gendarmii și unele dîntre mueri se folosiră de acest moment pentru a se arunca între părțile învrăbite, căci ciobanii rebbianitici puseseră deja mâna pe armele lor; pentru un moment să putea crede că va isbucni o luptă generală în piață. Dar ambele părți erau lipsite de conducătorii lor; er corsicani care sunt disciplinați până și în furia lor, nu se ating unii de alții în lipsa conducătorilor lor. Colomba însă nu voi să ducă lucrul la extrem și dîse cătră cēta ei.

— Lăsa-ți pe sērmanii ômeni să-și plângă morții, lăsa-ți-l pe acest unchiăș să-și ducă morții. De ce să omoriți pe această vulpe bătrēnă, care nu mai are dinți, ca să musce. — Giudice Barricini, adu-ți a minte de doui August. Adu-ți a minte de portofoliul, în care ai scris cu mâna ta cea falsă. Tatăl meu scrisese în el păcatul tēu, în tēi l'au plătit.

Colomba, cu brațele încrucișate, cu un zimbet de dispreț pe buze, privi cum duseră cadavrele dușmanilor ei în casă; peste puțin se împrăștiă mulțimea. Ea închise ușa din nou și dîse, intrând ērăș în sala de mîncare, cătră colonel:

— Te rog de iertare pentru compatrioții mei, Domnule. N'aș fi cređut nici o dată, că corsicani vor trage asupra unei case în care sunt streini; și mi-e rușine de țēra mea.

Sēra când miss Lydia se retrăsese în odaia ei, colonelul mērse acolo după ea, și o întrebă, decă n'ar fi mai bine, ca să părăsescă a doua și un sat, în care ar fi pe fie-care moment expus pericolului de a primi un glonț în cap. Miss Nevil remase câteva momente mută și nu rēspunse nimic; era vederat că propunerea tată-sēu o aducea în mare nedumerire.

— Cum am putea să părăsim pe această fētă nefericită în un moment unde are atâta lipsă de mîngăiere! N'ar fi crudime din parte-ne?

„Pentru tine vorbesc, fēta mea, dîse colonelul, și decă ași sci că ai fi mai sigură în hotelul de la Ajaccio, n'aș părăsi această insulă afurisită, fără să fi strins mâna acestui della Rebbia atât de inimos.

— Ei bine tată, să acceptăm, și până să plecăm, să vedem decă nu putem să-li aducem vr'un serviciu.

„Ai o inimă bună,“ dîse colonelul sărutând pe fīa-sa pe frunte. „Îmi pare bine vēđend cum te jertfesci pentru a indulci nefericirea altora. Să rēmânem dară, omul nu se căiește nici o dată, făcēnd o faptă bună.

Miss Lydia se arunca în patul ei când pe o parte când pe altă, fără a putea dormi. Aici i se părea că sgomotul difuz ce-l auđia este o pregătire spre atacarea casei; aici se gândia la sērmanul rănit, care pōte în acest moment era lungit pe pământul rece, fără alt ajutor, de cât acela ce îi aducea milostenia banditului. Și-l reprezenta acoperit de sânge, svērcolindu-se de dureri și — lucru curios, de câte ori își represinta pe Orso îl vedea, cum îl vēđuse în momentul despărțirii, strîngēnd de buze talismanul pe care i-l dasē. — — Apoi își dîse, că pericolul grozav de care scăpase ar fi fost provocat numai prin ea, căci eșise pe cale, numai pentru ca s'o vēđă cu ceva mai curēnd. Era p'aci să cređă, că brațul lui Orso ar fi fost rănit, fiind-că ar fi voit s'o apere pe ea. Sē inovăța pentru rana lui și-l admira cu atât mai mult; și cu tōte că impușcătura indoită n'avea în ochii ei aceiaș valōre, ca în ochii lui Brandolaccio și ai Colombei, totuș găsi, că puțin eroi de roman ar fi arătat atâta sânge rece, atât curagiu în o primejdiă așa de mare.

Odaia locuită de dēnsa era odaia Colombei. D'asupra unui scăunel de rugăciuni era lîngă o ramură sfințită pe pārete un portret a lui Orso în uniformă de sublocotenent. Miss Nevil luă portretul de pe pārete, se uită la el și-l puse lîngă patul ei în loc de a-l pune unde fusese. Nu adormi de cât spre dîună, și sōrele era deja sus pe cer, când se desceptă. Dinaintea patului ei, vēđu pe Colomba, care ascepta fără mișcare momentul în care va deschide ochii.

— Ei bine domnișōră, nu ești fōrte rău în casa nōstră, — dîse ea, — mē tem, că n'ai dormit de loc.

„Ai scrii de la el, iubită amică,“ dîse miss Nevil sculându-se.

Observă portretul lui Orso și aruncă în grabă o năframă peste el.

— Da, am scrii de la el, — dîse Colomba zimbînd, și adaose luând portretul în mână; — sēmănă? Eu đic că e mai frumos.

„O Dōmne,“ dîse miss Nevil înroșindu-se, „am luat din — — confusiune portretul jos; am obiceiul, un rău obiceiul, de a pune mâna pe tōte și a nu mai pune nimic la loc. Ce face fratele Dtaie?”

— I merge destul de bine. Gianetto a venit ađi diminetă înainte de patru ôre, mi-a adus o epistolă pentru Dta miss Lydia. Orso nu mi-a scris. Pe adresă a pus Colomba dedesupt însă: pentru miss Lydia. Gianetto a đis, că, scrisul i-ar fi cauzat dureri. El, care scrie fōrte frumos, i s'a oferit, a scrie după dictarea lui: el însă n'a voit. Apoi punēndu-se pe spinare, a scris cu creion. Brandolaccio a ținut hărția. În fie-care moment frate meu voia să se scōle, dar la fie-care mișcare, avea dureri grozave în braț. Era trist de privit. Étă scrisōrea sa. Miss Nevil ceti epistola care era scrisă pe englezesce. Étă cuprinsul:

Domnișōră.

Un destin fatal m'a persecutat; nu știu ce vor đice dușmanii mei, ce calomnii vor inventa. Dar mie îmi este tot una, decă Dta, Dră nu mai nu li vei da cređēmēt. De când te-am vēđut, m'am legănat în visurile cele mai nebune. A trebuit să vină această catastrofă, pentru ca să mē lumineze despre ne-

bunia mea; acum sunt cu minte, știu, ce viitor mă așteaptă. Inelul pe care mi l'ai dat, și pe care l'am ținut de un talisman, nu îndrăznesc a-l păstra. Mă tem, miss Nevil, că-ți va părea rău de acest dar, séu mai bine, mă tem, că-mi va aduce a minte de timpul în care am fost nebun. Colomba a să-ți l dea înapoi, vei părăsi Corsica, și eu nu te voi mai revedea; dar spune soră-mi, că mai posed stima Diiale, căci eu pot țice cu drept cuvânt: o merit.

O. D. R.

Miss Lydia își întorsese fața pentru a ceti această epistolă și Colomba, care o observase cu atențiune i dete inelul egiptian, întrebându-o cu privirea de înțelesul lui. Dar miss Lydia nu îndrăzni să-și ridice capul și se uită cu tristeță la inel, pe care-l puse în deget, pentru a-l scôte îndată éráș d'acolo.

— Scumpă miss Nevil — țise Colomba înroșindu-se, „nu țice nimic despre această. Epistola este scrisă pe englezește. — Mă însărcineză a spune tatălui meu, că speră cumcă prefectul va arangia lucrul.

Colomba zimbînd cu reutate, se puse pe pat, prinse pe

domnișóra Nevil de mână și țise, privindu-o cu ochi pătrunțetori:

— Fi-vei bună? Nu-i așa vei răspunde fratelui meu. I va face atât de de bine. Pentru un moment am avut ideia a te deștepta, când a sosit scrisóra; apoi n'am îndrăznit.

„N'ai făcut bine,* țise miss Nevil, „decă un cuvânt din parte-mi l'ar fi — — —

— Acum nu-i pot trimite scrisóri, prefectul a sosit și Pietranera este plină de ómenii séi. Mai târziu vom vedea. Ah, decă l'ai cunosce pe frate-meu, domnișóra Nevil, l'ai iubi tot așa de tare ca și mine. Este atât de bun. Gândește-te numai ce a făcut. Singur cătră doui și încă rănit.

Prefectul se întorsese. Vestit de un om trimis din partea adjunctului, venise însoțit de gendarmă, și aduse cu sine pe procurorul regesc, pe actuar și pe cei lalți funcționari-dé la tribunal, pentru a se instrua despre noua catastrofă grozavă, care incurca și mai tare dușmănia celor doue familii.

(Finea va urma.)

Zernesci, fabrica de hârtie și fabrica de scânduri.

(Continuare).

III.

O asemănare a vieții poporului înainte de anul 1848 și după acest an, se póte afla și în o comună și se póte prin exemple areta și deosebirea.

Înainte de anul 1848 era poporul sub negură, sub apăsare, în întunec; Românii în Transilvania erau împilați, lucrău robote până la câte 2 sute țile pe an; pușcau nobiliu de haz pre câte un om și plăteau cincé fiorini. Românii din Țara Bârsei și astfel și Zerneștenii nu erau iobagi, ci taxaliști cetății Brașovului, de când această cetate luase datoria a apéra granița, adecă: înainte de Maria Theresia, care înființase regimintele de grănițeri a remas taxaliști.

Un exemplu dintr'o mie și se va vedea și suferințele acestora. Prin August anul 1844: arendaș în Zernesci era Martin Dick, care reprezenta pe nobilul: dominus terestris. Arendașul lua deciuiala din tóte rodurile. Era totul secerat în tot hotarul, cerea datul dismicisc; locuitorii așteptău să-și ducă bucatele osteneala lor de pe un an acasă. Nu se putea, ca Dómna nu vrea. Să facem pomenirea și acestei cațăóne; era o muerișcă cu toți draci; bătea bărbat, bătea frate, bătea muieré de intra în draci, când mergeau ele la ea să se dismu-escă fasolea; bărbatú sáruta mâna până și un preot bétrán i sáruta mâna ei. Într'o țil le a țis Baiul junctul; ticăloșie de voi să ascultați și să vé domnescă un c... de muere! A fost destul atáta și-l puse sub acție fiscală, ea a provocat la revoluție, în cât a stat în Viena 13 ani; lasă că și-a véțut și de un proces însemnat care l'a și miruit. Am țis, că era să-și aducă ómenii bucatele acasă, cocoșatul fratele Doamnei puse lacăt la Porțile câmpului, nu lăsa pe ómenii că nu a poruncit Dómna. Locuitorii cu carăle năsuiau, că era nor, să temeau că plóia apucă bucatele pe câmp, era și Diaconul Ioan Baiul, îl întrebău ómenii: Părinte a dijmuít tot, étă se strică timpul

și nu ne lasă să ne aducem bucatele acasă. Ea se véd eu țise Părintele. Era cocoșatul provisorul cam beat la Pórta Câmpului. Diaconul se duse să-l róge ca să deschidă. El îi țise: „tacé mă prostule!“ Atunci am împins calul, că era călare și el a sárut cât colo; ér ómenii au deschis porțile și-și au adus bucatele. Din această caúsă s'au înscenat un proces criminal, în cât numai mórtea după mai multe apelații l'a scăpat pe Diaconul. Fratele Dómnei era notar cu numele Molnar un alt tiran, care în cincé ani își făcuse avere însemnată, moșii vite și cincé sute de oi, cari păștea unde voea notarul. Se sfătuiseră sátenii și rugaseră pe D-nul Alduleanu jurist să le remăe notar ca se scape de acel mic tiran. Asupra ómenilor cari au subscris pira la magistrat a venit investigație. Chilo-panești și alți au negat subscrierea lor. Diaconul Baiul fu pus în a doua acție fiscală, érá de notar nu a putut ajunge juristul Alduleanu, care pe urmă a ajuns consiliar la a treia instanție. Ne astemperat și eu într'o Duminecă vorbesc la ómenii pe un pod de drepturile ce are un aréndaș și de ale poporului, dară am luat'o la sánătósa, că altfel Dómna a poruncit să-mi tragă câteva în ulița mare, în cât invéțam bine cuvintele lui David: „pune pază guri tale.“ Aprópe de ulița mare, era aci un gros mare de țag cu găuri, în tótă bună vremea erau acolo ómenii și femei cu piciórele în butuci, de nu te puteai mișca, érá cei ce treceau se înfiorau. Când pleca arendașul oré sásoii rudele lui, toți cei cu cai erau chemați să-i ducă la Brașov de poste (gratis), érá cei cu hoi să le ducă lemne.

După anul 1848 ca inspector étă un român D-nul avocat Ioan Bran de Lemeni; notarul Molnar își vinde tóte și-și ia catrafusele, érá de notar se alege Bartolom Mețian studinte filosof și teolog; acum se întórec róta. Dómna Dick cațáoua e umilită. Notarul poruncesce des, ca cu cei patru telegari ai ei să-l ducă de poste la Brașov, ca nu mai avea nicé o trecere, decé își ia catrafusele. Arénda nu o mai ia nicé un sas,

că nu cuteză, ci o ia neguțătorul român Bucur Pop și după această la 6 ani notarul care acum era preot.

IV.

Insușirile locuitorilor din comuna Zernesci. Istoria veche arată ca vânători, pescari și furii dovedesc talent la popor. Deci trebuie să descriem și noi cum a descris streinii voiajerii pre aici prin munți: omenii din Zernesci nu prea sunt arătoși dar isteți la minte, mai fie care e protacăr pentru el. Numai prin părțile Palestinei sunt locuitori fără carte așa ageri imi duse un grec. Nu sunt cilibii dar a eșit dintre ei bărbați insemnați.

Persone distinse au eșit din Zernesci. Pre la anul 1759 Brașovenii aduc din Zernesci de protopop — cum arata un manuscris de la Sf. Nicolae — pe Smedu Iuga, care a fost protopop 10 ani și a murit cu renume de bărbat vrednic.

Comuna Zernesci își are merite și renume între alte comune din jur, că a produs mai multă inteligență, mai mulți bărbați culti, cari s'au ocupat și s'au luptat pentru drepturile poporului, ca avocatul Nicu Bain și alte persoane cari au ocupat și ocupă poziții înalte în societate. În acest veac au eșit din Zernesci un episcop: Prea Sfinția Sa Ioan Mețian și un protopop: Tipeiu, un căpitan suprem I. Bran de Lemeni, un consilier la curtea de apelatie, Alduleanu, trei avocați, 10 profesori la școlile meșii, un asesor consistorial, 2 preoți cu facultăți, 4 comersanți de poziție mai înaltă, 2 ofițeri în armata română, un inginer, 2 doctori, 6 preoți cu studii filosofice și 6 industriași. În poporul de jos alii, vânători și pescari rari în felul lor. Vêtaful de vânători Ioan Bîlcă e renumit, de două ori l'a prins ursul l'a mutilat; el a condus vânătoarea în 1856 sub guvernator. Iarca Sona a fost în luptă cu ursul, eră Bucur Gigimoc a pușcat treișeci de urși. La eșirea bărbaților inteligenți din Zernesci, meritul nedisputat este al familiei Baiul.

Protopopul Bratu Baiul era în Zernesci de pre la anul 1786 până la 1831. El a fost deștept de la natură: învățase într-o școală militară la Sangiors. Episcopul Gerasim Adamovici l'a denumit de protopop. El ca protopop a lătit religiozitatea și morala: a înființat o școală populară la care aduceau părinții din Bran copii și din alte părți. El însă nu remase la această ci indemna pe omenii la învățatură și la bună stare. Pre mulți indiviđii deștepți i trimetea cu banii săi, se facă specule; altora se-și facă cară și se se ajute în câștigurile sale. Atunci dedeau protopopii acum din contră; atunci erau ca nesce cneazi acum nu se mai întinde bărbații după un post de funcționar al consistorului.

Protopopul Baiul avu cinci fete de la cari a eșit inteligența de ađi și fiul lui Nicolae Baiul a studiat științele filosofice și juridice el deveni avocat, se numesce de bătrâni: coconul luptătorului pentru drepturile comunelor ale poporului.

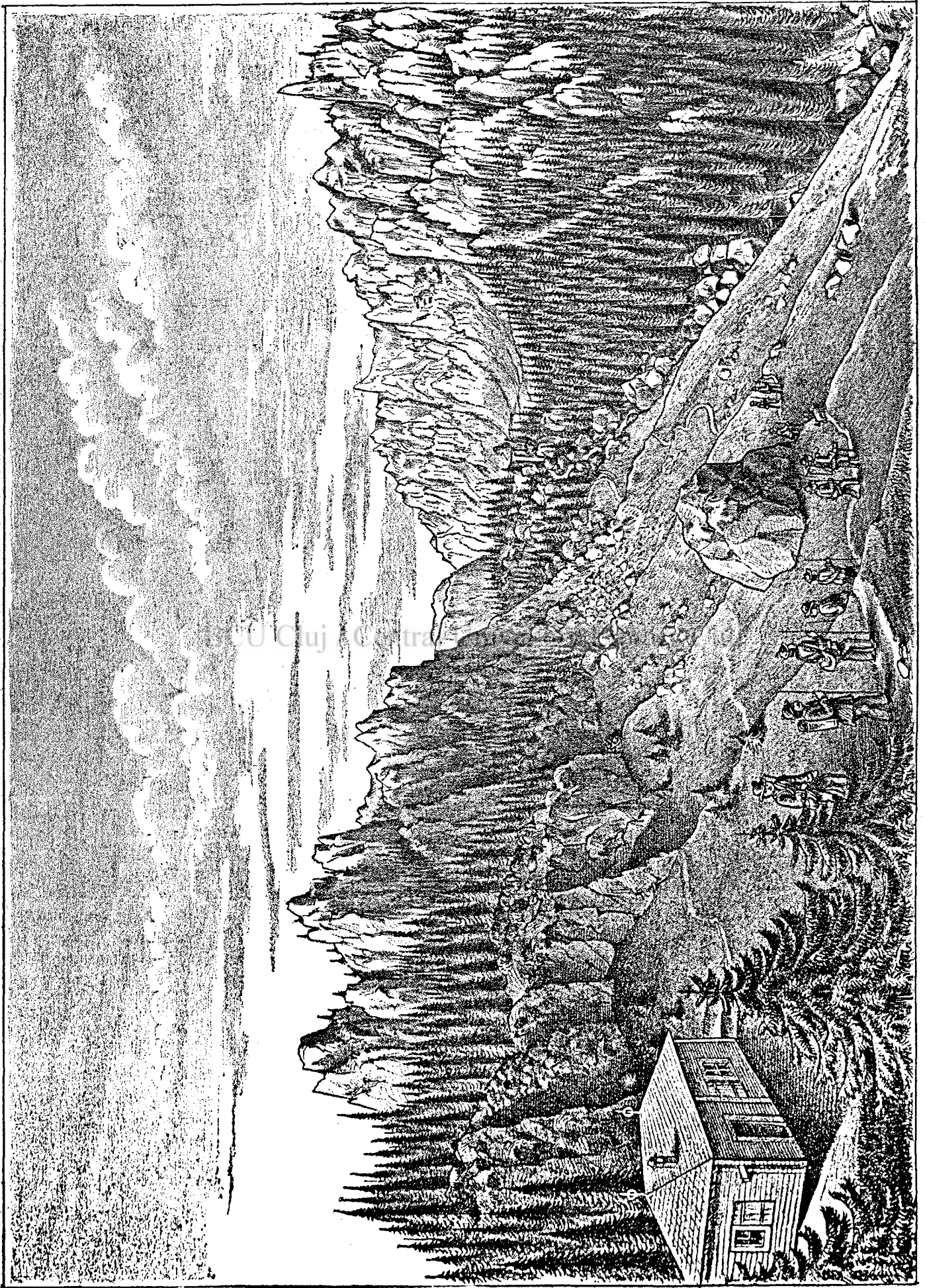
Nicolae Baiul numit și coconul s'a născut în Zernesci pre la anul 1790. A studiat gimnasiul în Brașov și Sibiiu; filosofia Cluș, Pesta și Viena. A absolvat la anul 1807. El a avut multă aplicare cătră avocatură, el lupta pentru drepturile poporului. Tatăl său voia a-l aplica la cariera preoțescă, însă nu o a îmbrățișat. După absolvare ajunse în atingere cu bărbații români renumiți; cu Sincai, Maior și Bojinca, de

acesta era cu aceleași idei. El intrase la an. 1817 întâiu ca funcționar la Tesarauriat unde având și el o slăbiciune de a juca cărți a eșit de acolo și ajunse ca secretar la Episcopia gr. or. din Sibiiu sub episcopul Vasile Moga. Aici își aflase teren pentru ideile sale naționale, el mergea înainte cu 50 de ani. Ceru de la episcopul la anul 1823 să elimineze literile chirilice din biserică și să adopte literile latine și ortografia lui Sincai recte a dicționarului român de Pesta la care lucrase i el, să o adopteze în afacerile scripturistice oficiali. Cererea lui nu a fost glumă ci hotărâtă, căci repetându-o de multeori a ajuns în ură cu episcopul și el a cerut de la guvern să demânde episcopului Vasile Moga ca să dea poporului român această necesitate de a scrie cu literile strămoșilor săi: a cerut să-i demânde ca corespondința și actele consistorului să se scrie cu litere latine și a stăruit la guvern de repetite ori; mai ceru el în alt rând de la guvern să demânde episcopului, ca nu numai pre fii preoților să-i facă preoți, ci și din fii poporului, pentru ca să se indemne la învățatură.

Din aceste cauze pentru progres nu a mai putut armonisa cu episcopul și a profesat avocatura.

Meritele lui Nicolae Baiul nu sunt numai, că apera drepturile dară știu bătrânii din Țara Bârsei și a Oltului că el mergea din casă în casă pre unde auđia că sunt copii români talentați și stăruia până ce indupleca pe părinții lor să-i dea la școală mai înaltă; i punea în trăsura lui și i ducea la Blaș. Aceste fapte le au publicat Gazeta Transilvaniei în vre-o două rânduri și D-nul Iosif Șuluț în broșurile sale amintesce de acestea. Cel dintăiu învățăcel sprijinit a fost Domnul Căpitan suprem în pensiune Ioan Bran de Lemeni, care după ce a învățat în școală populară din Zernesci și școlile normale din Brașov; pre la anul 1822 Baiul duse mamei sale care era vêduva: să 'mă dai mie pre Johanes, să-l duc să se lumineze la Blașiu. Ea s'a învoit și în septemăna Brânzi anul 1876 imi spunea bătrânul Nicolae Baiul: Am mers în voia lui Dumnezeu călătorind cu cărașul din Zernesci Vêlsan cătră Blașiu; am trecut preste dealul... vremea era rea, drumul gloduros, a obosit caii, cât numai putea duce căruța trebuia să împingem la trăsură; îi dăceam: împinge la leucă Johanes, că pentru tine este această călătorie, ca să capeți cultura și domnie. Acestea se câștigă cu mari greutăți, în două zile călătorind mai mult pre jos de cât în car am ajuns la Blașiu. Am fost la episcopul Bob și l'am rugat să-l primescă ca extraordinar și să i dea tipăi că e copil sêrac și m'o ascultat; am rugat pe profesorul Chirila și l'a primit în quartir. După această am dus pe Spedu Mețian la Viena pe Nicolae Baiul, pe Aldmir Comșea și pe Dobre Negru tot la Blașiu, er pe Alduleanu nepotul meu l'am dus în Clușiu. Am stăruit de Țircă din Săcele pe maiorul de ađi Oprea și pe George Țircă. Am stăruit de Secăreanu și a mers cu mine și i-am dus copii la Blașiu; am indemnat pe neguțătorii George Ioan și pe Vasile Lacea și a dus fii la școală la Clușiu.

Deschiderea porți la posturi o am făcut cu acești junii că junii români gr. or. nu erau primiți la nici o diregătorie. Am mers odată în magistrat cu vre-o 4 scolarii de aceștia și le am prorocit Sașilor că acești copii cari învață bine în vârsta lor vor fi domni ca și ei și mă bucur, că s'a întâmplat cum le-am dăis, că D-nul Ioan Bran a fost cel dintăiu — după 1848

COLIBA DIN MĂLĂEȘCI (Buceci)
a regiunii carpatine din Transilvania. — Desemn original după natură.

inspector român; Alduleanu e președinte la tribunalul urbarial din Brașov, căruia se închină Sasii, Pușcariu, Secăreanu și Const. G. Ioan sunt consilieri. Tot Baiului se recunoște îndemnul la studii nepoților săi episcopul I. Mețian, B. Mețian, I. Dansen, I. Comșia, B. Baiulescu și alții. Astfel de fapte ar fi să se mai istorisescă, că se fac și de inteligența de aji pentru ca să nu rămăe vre-un talent ingropat.

Nicolae Baiul a purtat procese la multe comune din Țara Bârsei și din Țara Oltului. Cel mai însemnat este acela de despăgubirea realităților Românilor din Tohanul nou cari scosese din case pe timpul Mariei Theresia 1770, căci nu au vrut să ia arme și să se facă grănițeri ci a venit alți din Ardeal, și le a ocupat casele și nămeștele cu Tohanul vechiu. Baiul purtând procesul cu statul în 21 de ani, după ce a cerut multe comisiuni de constatare, a câștigat să li se plătescă acelor alungați nămeștele și la anul 1834 prin comisarul provincial Thuri s'a și numărat heredensilor banii de desdaunare în magistratul Brașovului.

Mulți din cei ce câștigase desdaunarea murise și nu avea nici heredensii; Baiul a cerut și curtea a conces să se facă fundațiunea de 30 de mii, care se administrează la Sibiu și din procentele carea s'a fost crescut teologii gr. or. la facultatea catolică din Viena etc.

A reposat meritatul bărbat alungat de ai săi în loc strein în anul 1855. Ce e drept că episcopul I. Mețian cu parochul B. Baiulescu a înființat o fundațiune pe numele lui în Zernesci. Mare bine ar face nepoții să caute hărțile, actele și manuscritele tui, că s'ar descoperi multe.

Locuitorii comunei Zernesci s'au dezvoltat în mod așezat, totuși după anul 1848 s'a vedut un saltus. Preoții înainte de 1848 erau cu puțină carte, bētrāni; erau însă pătrunși de chemarea lor. Ca la nisce sfinți privea poporul. Ce e drept sara se rugau în genunchi câte trei ore: pavecernița, polonosnița, acastistul și catismele țilei din Saltire; diminēta alte canōne astfel. Creștinii cari i vedeau erau atrași și admirau. Când mergeau ei să se cuminece cu sf. Taine erau cu capul gol și rugau pe uliță atunci toți cari i vedeau ingenunchiau; o iotă nu lăsa din cele prescise de Tipic.

Pre la anul 1851 erau în locul lor 4 preoți tineri cu studii. Intr'o țic de diminēta mă aflam în biserică, doi creștini mai bisericosi mai tipicari de cât preoții, anume Ionul Marii foarte bētrān și călugărul Nicolae foarte evlavios intrară în biserică și începură a vorbi fără să scie că sum în sf. Altar. „Ce dică nene Ioane de preoții nostri? Ce se dic, veți Dumneata că sunt nisce nemțșori! Dōmne, mare răspundere au ei de nu o vor pădi, vor arde în foc! — Ce e drept înainte de 1848 a fost numai nu hoț dintre Zernesceni Aldea Popi Nicului, în alte însă nu a fost nici o nascere ilegală; nici o despărțenie nici un omor.

Era un mēr între Bârse în totă vara era încărcat de mere și nimenea nu mânca din el, de ce? S'a fost spāndurat un țigan în el!

Apropos cum de Aldea Popi Nicului a devenit hoț? Țăta ce ne a istorisit în anul 1861.

Era tērgul la Nagy-Aita și ne-am sfătuit doi colegi să mergem să ne cumpărăm cai bunii de trāsura; am hotărīt să luăm și pe Aldea, care acum se făcuse om de omenie il fă-

cusem și pērgar. Pe drum incolo și încōce ne a istorisit ursita lui. Cum ai devenit nene Aldeo — fecior de preot în halul în care ai fost? căci fusese patru ani la Gherla. Hei! Părinților am și eu istoria mea. Eram în copilăria mea un puiu deștept și îndrāsnet. Când eram de 12 ani avea tatăl meu lipsă de sare și de rachiu de prune, și îi aducea scump unul din Bran; ca să nu dea tata bani, i am țis să mă lase că mă duc eu cu el și-i aduc. Acela era un hoțșor mic mi-a istorisit multe și vedeți el are păcatul, că am ajuns eu ce am ajuns; vina mea e că am ascultat, însă el mi-a furat mintea. Ce e drept tatăl meu m'a dat la scōlă în Brașov, dară acum învățasem mai înainte tōte cele ale dracului. În Brașov eram de 15—16 ani, māncam și beam de geaba prin tōte cărcimele unde erau femei frumoșe, bā tractam și pre alți, de învățatură nu-mi trecea prin minte. Vēdēnd părintii acēsta, m'a luat a casă la economie, însă și aici eu eram dracul dracilor. Intāl-nindu-mē ēră cu Zsinga m'am făcut velzebug; am mers și am chinuit pe sēraca cărcimărită de la Pajoră și dēu n'am găsit bani mulți și curēnd ne-a și descoperit de și eram făcuți cu funingine pe obraz și ne-a dus la robie. Dēu acea faptă mare neertată am făcut-o din beutură. Acum sunt cel mai mare dușman al hoților!

Ne-am întors îndărăt de la tērg fără să cumpărăm cai; aveam bani ne-a apucat sara pe la Feldiōră, āpropiindu-sē cātră Brașov ne țise Aldea: lăsați să vă duc eu drept la Rājnov preste stupini și vom ajunge cu două cēsuri mai curēnd. Bine, țiserăm noi! După ce ne am bātut pre lungă Ghimbășek în sus nōptea într'un loc a făcut haz și țise:

Sciti ce? Sē fac o drăcie? Vē bat pe tustrei și vē eau și banii. Ne a bāgat un fer ars la inimă; am schimbat vorba în ris și i am dat des din ploscă să se imbecete, că mai scii cu cine ne intālhim și el se va cunoșce, dar nu a făcut nimica pocăitul. Am țis pocăit, că în trei ani l'a ținut o bōlă de stropșală (epilepsie) în cât toți omenii il compățimeau și se ruga sē-i erte Dumnețu păcatele; a murit sirmanul slăbit, prăpădit de acēstă pedepsă Dumnețeească; il pomenesc deertare de păcate.

Alt hoț a fost Sulică, acesta îngrozise nunumai satele din Țara Bârsei dar și pe magistratul Brașovului, în cât pusese o sută de galbeni pe capul lui, că-i va da celui ce-l va prinde. Sē istorisim un episod și despre acesta: Era în anul 1854, mă aflam pre la Grosel primăvara ca să curăț un loc de fin; țăta Sulică se cobōră din Tāmașiu pe un colnic. Eram cam surprins, dară tot am stat de vorbă cu el. Nene Sulică! De unde vii? Din părțile acestea răspunde el. Adăose apoi ce mai e prin sat? Bine pace, țisei eu. Cum? adăose el — nu mă mai caută nimenea? Te caută, a pus Sasii bani pe capul țătăle, decă te va prinde. Proșii dracului să mi-ț dea mie, că mă present eu lor; altfel toți Sasii, să vie nu pun mâna pe mine!

Dēu vino Nene Sulică și nu mai umbla rasna, ce e și acea? Sē-ț dică omenii că tōte pagubele Dumneata le faci. Care dracul țic așa? Cui am luat eu caii scū ceva din sat? La nici unul. Mai hoții sunt Domni, câte asupriri fac ei. Eu sunt Craiul Phaurilor, ei, că n'am feciori cum dorese că le așl arēta eu Sasilor un Jian în Ardél. Ai moșie și copii nene Sulică ce stai pre aici rasna?

Ean tacî, sciu eu ce fac. Pentru ce trăește omul, care n'are simț de dobitoc, acela să facă ceva însemnat decă are și curaj. — Crede că tâlhar nu sunt. Dumneșeu ne-a lăsat și pre noi. Nu veți că la câte un om avut lacom stringător i dă Dumneșeu fii risipitori, ca să se imprăscie paralele; între omeni ne-a lăsat pre noi să împărțim vitele unde sunt mai multe la cei ce n'au. Am dat din mână în mână mulți cai în România și de acolo în Ardeal, că am și eu diregătorii mei preste două țeri nu ca împăratul preste una, însă n'am nici o pricopselă, nu se pripășesc parale pre la noi. — De la Români crede-mă că nu am luat nici vită nici alte lucruri. Nisce pripăși ca Aldică și Frecu fac dandă ascunsuri dastea și după câte un dar ér îi dau caii. Spune Zernescenilor să-și caute caii la acestia în pădurea Branistei e un părau ascuns acolo adună ei caii. — Lasă-mă pe mine să fiu Craiul Munților și să-mi pörte grija cei din vale, că atunci mă desfătez! De prins nu mă dore capul, ce-i cari și-au urit dïele să pot-tescă după mine!

Apoi bine — dïseiu eu — numai singur? Sufte cu mine icî sus pe culme să fluer una ca să veți pre socii mei. Gândeam lasă-mă în pace, că aceia mă vor lua și pre mine cu voi. La acestea imi dïse: Scii ce: Remăi sănătos și să nu aveți nici o tēmă, de mine, că doră am mințe. Cel ce are să dea! De la cel ce n'are nu cere nici Dșeu.

Să istorisesc despre pescari trebuie multe cöle. Un episod și e destul. Dute și trăge jar — dïe Pescarii din Zernesci că etă aduc păstrăvi. Au furculițe cu un băț lung, vöd în apă păstrăvul îl străpund și-l aduc să-l frigă pe cărbuni.

Lupta Zernescenilor pentru pădure.

Comuna Zernesci au purtat proces îndelungat cu Sasiî din Brașov asupra dreptului de proprietate și asupra administrației pădurilor de pre munții din hotarul Zerneștului însă Sasiî adecă: Comuna Brașovului fiind mai cu putere și protejată de bărbații ei de sus cum și de spiritul dominant de a sprijini pe Nemeși a câștigat pe calea administrativă la tôte trei instanțele dreptul de administrație asupra pădurilor, până când se va regula cauzele acestea urbariale de pășunit și pădurit. — Zernescenii vödându-se de odată opriți a păduri, pre la anul 1856 într'o dï o porniră cu toiți cei ce aveau cară să pădurască fără să ea voe de la silvicultorul orașului Brașov care pe atunci era o curcitură anume Vuēcici. Acesta observând cursul luat de Zernescenii a dus mai mulți pădurarii de la Brașov și de la Bran, a chemat gendarmii și finanții din jur și cu acestia au hotărit să se secuestreze lemnele și vitele celor ce au cutezat a tăia în pădure. S'a postat ei în strămtöre de la Priboac, dară și Zernescenii ai naibei s'au așteptat unii pre alții și au venit cu toiți la Priboac. Aici sunt opriți de pădurarii Ionasc, un bărbat înalt vënëtor a mers să parlamenteze cu Silvicultorul Vuēcici, însă nu a fost ascultați, ei au început pădurarii a lua vitele, au început a da brănci și pumnii omenilor, la o mică opunere etă și gendarmii cu puscile și amerință; în sat sunau clopotele bisericilor alarmă; alergau omeni, muieri, copii și preoți; bătaia era în tötă forma. Omenii naibi în loc de topöră aveau destui puscă, pușcau și Zernescenii dar în urmă o a luat cu parii și se fi vödut cum fugeau pădurarii și gendarmii prin Bărsă preste Pleașe la Poiana Mă-

rului; unul a rămas în brațele unui preot, ca să-l scape și sirmanul — l'a bătucit bine și în brațe de e și ađi bătucit.

A două dï etă o companie de miliție în Zernesci că a fost revoluție și larmă, comedii, investigațiunii politice și criminale. Cincideci de omeni a fost arestați în vre-o două săptămăni și cercetați cu mari ispite dar inițiatorii și ucigătorii nu s'au aflat. Cum se se și alle omoritorii celor căzuți în revoluție?

Să dïce: că tot binele își are rēul său, precum și tot rēul are binele său, așa a fost și cu această bătae, că Sasiî din Brașov au început să pledeze pentru o pace cu Zernescenii pentru păduri și pacea au ajuns a se realiza. Au căpătat Sasiî o parte 8000 jugere și Zernescenii două părți din păduri adecă: Sasiî au cerut și au primit tôte grădinile din stēnga Bărsei de pe sub Pētra Craiului și Tămașului din granița României. N'am consimțit la această pace, că nu eram și nu sunt lămurit cum Munții să fie ai privaților și pădurile de pre ei ale Sasiilor? Mă temeam și de o rea îngrijire. Un bine a rezultat însă din acea pace că biserica și scöla din Zernesci a căpătat pășiunea și pădurea din Măgură și s'a creat un fond frumos scölei în cât să pöte plăti trei învățatori și se ajutoră și preoții și cântăreții.

Să vedem acum ce este cu Muntele Ciuma? Și acesta este o răpire veche. Cel mai frumos munte încungiurat de alții poți dïce Coröna Munților Zernesci este proprietatea Sasiilor din Vêlcan, ei trec cu vitele acolo prin liveșile Zernescenilor.

Cum s'a întemplat această? Și eu m'am mirat și mă mir, am cugetat că Zernescenii l'a vëndut. Nu a fost vëndare, ci o disperare, cel puțin în tradiție așa se povestesc, că documentele sunt Vêlcăneni.

Veți cugeta doră că l'a căpătat Vêlcănenii de cinste ca au suit — cum e dïsa — taurul pe biserică și a păscut acolo? Nu! — Intrebai și eu pe un bēträn de 80 de ani. Nene Dănică cum este povestea de pre muntele Ciuma? este al Vêlcănilor? Pricina asta de apröpe nu o sciu, dïse bētränul, dar am audit de la Tatăl meu, că pe timpul Maria Theresia un principe ori un craiu a făcut vënëtor mare în munții Zerneștului. În Ciuma a poposit ei; de acolo e o privelisce frumoșă și au poștit Domniî aceia să-și petrecă acolo, și să facă masă. Județul și inspectorii din Brașov au voit să sue o hute de vin acolo. Spre această ostenelă grea a provocat ei pe Vêlcănenii, că sunt mai apröpe de Zernesci și dēu cât de agali sunt Sasiî o a suit cu vitele lor. Ei însă după aceea s'a și pläns că n'au nicăiri nici o pășune și la propunerea județului Maria Theresia le ar fi dăruit muntele Ciuma Sasiilor din Vêlcan. Sasiî însă dïce; că și diregătorii Zerneștului s'au învoit. Alții altfel istorisesc. Esacitatea o ar arēta numai documentele, cari le posed Sasiî din Vêlcan asupra muntelui Ciuma. Până atunci o scădere se vede la Zernescenii în privința această.

Administrația politică a comunei Zernesci până la anul 1861 s'a ținut cu Branul din vechime de districtul Brașovului.

În acest an organizându-se districtele și comitatele Ardealului după trecerea de sub Absolutism în în era constituțiunii au lucrat de conducători cu tot prețul ca comunele Branului și Zernesci să se ție de comitatul Făgărașului. Motivele

aduse erau, că Braşovul respective magistratul era în multe cauze procesuale de pădurit şi păşunit şi pèrètor şi judecàtor. Căci atunci nu era justiţia deosebită de administraţie. Alte cauze erau, că ţinteau comunele să aibă o pretură şi diregãtorie cercuală în Zernesci seu în Bran şi îndemnul veni şi de acolo, că la Făgăraşiu era căpitanul suprem român. Tòte motivele se vèd în Fòia pentru minte şi literatura din anul 1861.

Braşovenii români erau atunci fòrte supèraţi pre Zernesceni şi pe Brăneni că se rup de Braşov şi imputineză puterea românească a Braşovului.

Curènd însă după desfacerea Brănenilor şi Zernescenilor de Braşov şi hãrţuirea lor în atâtea rënduri preste an până

la Făgăraş pentru alegeri şi congregaţiuni; alergarea locuitorilor pentru pasapòrte şi pentru diferite cauze i a sãturat până în gât de Făgăraş. Acum ar dori reincorporarea la Braşov însă nu se pòte. Òre care profit a fost şi de la acea incorporare adecă ca Dominul Branului compune un cerc de administraţie separat, însă nu şi de alegere de deputat dietal, are o judecãtorie r. singulară în Zernesci şi a cam figurat prin comitatul Făgăraşului.

Desvòltarea Comunei Zernesci în timpul de curènd trecut, cunoscèndu-se nu o mai istorisim ci urmez cu descrierea fabricelor.

(Va urma.)

Idealul invèţãtorului român.

(Fine.)

V. Cultura socială a invèţãtorului.

Tot ce s'a đis până aci atât despre însuşirile, cunoscintele şi desterităţile invèţãtorului, cât şi despre mijlocele prin care se pot ajunge, se raportèză mai mult la acea de a da pre adevèratul invèţãtor, pre adevèratul pedagog înainte elevului seu în scòlă. Însă el nu este numai invèţãtor în scòlă, ci este totdeodată şi invèţãtorul poporului, este membru seu cap al unei familii, este membru unei comune seu al unui stat, scurt este şi el un membru al societãţii şi încă un membru de cea mai mare importanţă pentru ea. Sè-l privim dară pre invèţãtor pentru câteva momente în societate.

Atât însuşirile cât şi cunoscinţele şi desterităţile ce i s'au cerut în scòlă, — nu incape indoială, i pot servi de basă şi în societate. Aci însă, pre lângă acestea se mai cere ca invèţãtorul se posedă şi așa numită cultură socială.

De s'ar lãsa omul numai pe a lui proprie activitate şi ar trăi în singurătate, fără a mai conveni şi cu alţi ómenii, curènd ar cădea în trândãvie şi nepãsare şi așa într'o miserie detestabilă, prin care viaţa lui ar deveni o nenorocire pentru el, ér lumea de o vale a plãngerii. De aci se vede că omul nu e fãcut pentru singurătate, ci pentru a trăi în societate. Renumitul Filangeri se exprimă în privinţa acèsta cam așa: Eu cutez a đice, că autorul naturei n'ar fi urmat nemãrginitei sale întelepciunii, decă n'ar fi fãcut de om pentru societate. Trupul ca şi sufletul lui are unele trebuinţe, care nu se pot implini, fără a vieţui împreună cu alţi ómenii, ca să-şi pòtã împãrtãşi reciproc semţimentele şi bucuriile lor, ca şi intris-tãrile şi supãrãrile lor. — Omul de la natură fiind social voiesce şi doresce dar a trăi în societate şi se bucură mult, decă e bine vèđut şi primit în ea.

De la invèţãtor, trăind în societate cu alţi ómenii, să cere mai întâiu de tòte o purtare de bunăcuviinţă esemplară, carea se pòte câştiga teoretice prin cetirea de cărţi scrise anume spre scopul acesta, ér practice prin convenirea şi conversarea cu persoane alese şi prin dese intruniri şi petreceri colegiale şi sociale. Dar să se însemneze bine, că de la ómenii invèţãm nu numai ce e bine, ci şi multe rele şi încă cu mult mai curènd, ca din cărţi. Cu privire la acèsta invèţãtorul trebuie să fie tare precaut şi consciu de sine, ca să pòtã alege ce e bun şi să reprobeze ce e rën.

Invèţãtorul să aibă tot de-a-uaa în vedere că ochii întregii societãţi sunt ţintiţi asupra lui, ca asupra unei persoane mai luminate şi mai culte şi astfel tòte inclinãrile şi apucãturile lui sunt judecate de toţi cu o scrupulositate deosebită şi adeseori fără nici un pic de indulgenţă.

Nu mi-e scopul aci ca să dau un şir de reguli despre purtarea de bunăcuviinţă, fără đic atãta, că cultura, socială a invèţãtorului se pòte vedea din acea, că tot de-a-uaa când vine în atingere cu orî ce fel de ómenii, scie să le dea cinstea şi respectul cuvenit, scie să se pòrte modest şi scie să se afle bine în ori-ce societate şi în ori-ce desbatere ce cade în competenţa sa. Însă se pădescă, ca sub acest titlu să nu vorbescă palavragii şi vorbe gòle şi decă nu se scie afla bine în ori-ce societate alésã, atunci e mai bine în ori-ce societate alésã, atunci e mai bine să dea intietatea altor persoane mai experte ca el, ér el să asculte modest.

Este de lipsă dară ca tòte întreprinderile invèţãtorului în ori ce direcţiune în societate să se facă cu deplină bunăcuviinţă şi ordine. De acea invèţãtorul va pãzi ca o regulă sãntã de a ţine atât localul de scòlă, cât şi locuinţa sa, precum şi îmbrãcãmintea şi întregul seu exterior în cea mai esactă şi mai completă curãţenie şi ordine. O mică neobservare numai în privinţa acèsta este în stare ai atribui personalitãţii invèţãtorului un caracter viţios.

Cercetãrile prea dese a unor şi altor locuri publice şi mai cu deosebire a acelor locuri, care ar fi incompatibile cu superioritatea caracterului misiunii sale şi unde s'ar afla adeseori espus unor influinţe şi impregiurãri necuviincioase; nu sunt şi nu pot fi bine vèđute la un invèţãtor consciu de sine şi de chemarea sa, — afarã decă misiunea lui n'ar fi de a lumina şi îndrepta şi aci, apoi pe de altã parte sunt şi prea costisãtore faţă cu micul salariu, ce-l capètã. Cumpètarea, şi moderãţiunea în tòte, îi pot asigura esistenţa materială într'un mod admirabil, fără a-l sili a se espune adese-orî la contractãri de împrumuturi şi datorii, care mai tot de-a-uaa sunt împreunate cu multe neplãceri şi care pot fi astfel vãtãmãtore demnitãţii lui.

Între însuşirile sociale de prima ordine ale unui invèţãtor se numerã şi modestia morală. Invèţãtorul să nu Ńie nici odatã prea mult de sine, seu să umble îngãmlat, seu să se fãlescă cu cunoscinţele şi ştiinţa sa, seu în fine să ridã

cu ușurință de nesciința altora, că decă toți ar fi așa de pro-copsiți precum s'ar crede el, atunci nici știința lui n'ar mai fi de lipsă.

Orî-ce pas al învățătorului în societate trebuie făcut cu un scop determinat.

Să cerce în toate direcțiunile a atrage ochii tuturor celor ce trebuie să se îngrijască de viitorul școlii, instituțiunea cea mai înaltă a omenirii și care din nenorocire la noi e puțin apreciată.

În fine știind învățătorul că bunul și adevăratul succes atât în școală, cât și afară de ea, precum și liniștea și binele său propriu atarnă în mare parte de la bunele relațiuni în care se află el cu părinții copiilor, va căuta cu orî ce ocaziune a stabili asemenea raporturi între el și părinți. Acesta însă numai atunci va fi cu putință, — dacă învățătorul se va arăta tot de-a-una afabil, sincer și nefățarnit către părinții copiilor, dând probe pipăite de cea mai strictă imparțialitate, ordine și devotament către tinerimea ce-i este incredințată. minții și inimii lui.

Să va informa apoi cu orî-ce ocaziune și despre modul cum lucrează părinții cu educațiunea în parte a copiilor lor. Va căuta a pune familia într'o legătură imediată cu școlă, căci fără relațiunile cele mai intime, fără legătura cea mai strinsă între acești doi factori, nu-mi pot inchipui nici un rezultat îmbucurător în efectuarea bunei educațiuni.

În urmă cine va desconsidera bunele relațiuni, în care trebuie să stea învățătorul cu preotul local. Învățătorul și preotul sunt doi factori de cea mai mare importanță pe terenul culturii tinerimei și a poporului. Și fiind-că nici una din chemarea lor nu are prerogative mai mari ca alta, de aceea îi consider pre amândoi de doi frați cu numele general de învățători ai poporului, ér oficiurile lor le consider între sine coordonate și nici de cum oficiul învățătoresc subordonat celui preoțesc, precum se gurgă acesta prin unele locuri prin lege și precum cu nedrept se apără și susține de mulți.

Bunele relațiuni dintre preot și învățător, — nu se pôte nega, sunt rețelele cele mai tari, ce se vor întinde în contra aceluia, cari ar căuta să jâgniască binele și interesele publice său private în comună.

Buna înțelegere, unirea și armonia dintre acești doi factori ridică vađa și autoritatea lor într'un mod admirabil și ferice de cea comună, care are astfel de conducători. Turma ce-o conduc nu va fi nici o dată atacată de lupi, căci păstorii ei cei bravi priveghiază ziua noptea neconținut spre a o păzi și apăra. Ba încă preotul și învățătorul trăind în bună înțelegere și armonie prin stăruința lor se vor putea introduce și crea în comună tot felul de instituțiuni folositoare, care vor îmbunătăți starea materială și spirituală a poporenilor săi. Tot cam acestea se pot observa și la relațiunile dintre el și directorul local său dintre ceilalți colegi.

Tot imprumutat trebuie să se ajute învățătorul cu preotul și cu ceilalți colegi și în cultura lor spirituală ulterioară.

În fine la orî-ce ocaziune și în orî-ce afacere esternă învățătorul să se consulteze cu bătrânii satului și tot deodată să caute, ca să le câștige amorea, increderea și protecțiunea lor, ca apoi când va cere necesitatea, — la orî-ce afacere comună să aibă o basă sigură atât în efectuarea bunei educa-

țiuni, cât și a binelui public pentru care învățătorul are să lucre și să asude atât de mult.

Învățătorul petrece în mijlocul comunei ca un bărbat bun la inimă, deschis și serioșitatea cu carea se arată față de toți membrii, cari au să se îngrijască de înaintarea școlii și a binelui public, este însoțită de o amicitate și sinceritate nefățarnită și la care ei nu pot răspunde cu alta, de cât cu o deplină încredere și cu o iubire respectuoasă față de persoana învățătorului.

Fără a insista mult asupra tuturor amenunțelor, învățătorul să fie ochiul și mâna cea dreaptă a comunei unde se află.

În serviciul celor duse până aci trebuie să-i vie în ajutor culturii sociale a învățătorului și prudența, ca a treia însușire morală-socială a lui. Misiunea învățătorului, fiind o misiune luminătoare și cultivătoare, ea nu pôte prospera de cât prin pace și înfrățire. Să se ferescă învățătorul de tot ce pôte aduce ură și dușmănie între alții și el său familia lui, cu deosebire să se ferescă de a lua parte la desbinări publice, care ar provoca personalități și răsvrățiri comune, căci orî-ce pas în direcțiunea acesta este necompatibil cu misiunea sa, care e de a lumina pre toți și de a trăi cu toți în bună înțelegere și unire. Spiritul de partide să nu-l preocupe nici odată, căci tot de-a-una partida contrară va căuta a-l împedeca în lucrarea sa.

Învățătorul va da tot de-a-una un exemplu viu de supunere legilor sub a căror scut și autoritate se află, precum și tuturor acelor persoane din diferitele funcțiuni publice după gradul oficiului ce-l pörta, cu care are de a lupta pentru binele comun. Nu înțeleg aci o supunere servilă, ci o supunere respectuoasă și impunătoare. Scurt se va conduce cu prudență în toate relațiunile sale cu societatea, căci altfel orî-cari ar fi cunoștințele său capacitatea lui, se vor espune pericolului de a-și pierde întreg lustrul rezultatelor misiunii sale.

Afară de cele duse până aci învățătorul să ducă o viață mai liniștită și mai retrasă de la turmentele lumii, ca odinoră învățătorul cel mare, care se retrăsese în pustie, departe de șgomotul obștesc, spre a se cugeta asupra aducerii în îndeplinire a planului său cel mareț de a mântui lumea. — E mai bine a petrece retras și liniștit în cercul familiei, căci prin acesta ocolesce o sumă considerabilă de spese, are mai multă ocaziune de a se prepara în conducerea educațiunei, formând din casa sa un model de perfecțiune. În orî-ce cas studiile și preparațiunile, de care are lipsă un învățător, pot acoperi din destul orele cele scumpe, ce ar voi să le consacreze distracțiunilor, ce ar puté fi vătămătoare prestigiului de care are trebuință în mijlocul societății pentru împlinirea frumoșei și sublimei sale chemări.

În fine să-și mărginescă învățătorul relațiunile și legăturile lui intime numai pre lângă acele persoane, pre care le ar găsi mai potrivite cu gravitatea caracterului misiunii sale, căutând în tot modul a-și atrage amorea, bunavoința și încrederea numai a persoanelor mai luminate și mai esperte de cât el, ca la trebuință să pötă căpéta și consilii folositoare de la ele; cu acesta nu vreau nici de cum să die, că el să desconsidere pre cel mai neșpert și mai inferior ca el.

Tot ce s'a dîs până aci despre învățător, a fost numai partea datorii său a obligămăntului, ce i-l impune chemarea

lui față de societate; însă orî-ce datoriă în societate trebuie să aibă și tot atâtea drepturi. Datoriile cu drepturile orî-cărui individ ca și ale orî-cărui oficiu trebuie să fie în ecvilibru. Orî ce datoriă fără drepturi este un sclavagiu. Și când căutăm la drepturile bietului învățator, când ne cugetăm la răsplata sêu la remunerațiunea ostenelelor sale, o gândire tristă atinge inima noastră.

Décă e adevêrat că secolul nostru a luat un avênt puternic pe calea civilizațiunei: Décă e adevêrat că instituțiunile sociali progreséză și că omenirea a ajuns departe pe calea culturai și décă e adevêrat că factorul principal, motorul de căpetenie, care a contribuit a produce acêstă mișcare puternică, este scôla și în special scôlă primară, de unde i sê infiltréză individului primele idei pentru tot ce e mare, frumos și util. Décă aci sê forméză caracterul tinerilor generațiunii, li sê inspiră semțimentul pentru amorul de patriă, respectul și venerațiunea cătră ômenii mari ai națiunei și entusiasm pentru faptele mărețe ale străbunilor și cari în timpuri grele să-și sacrifice bunul lor propriu, averea și viêta chiar pentru salvarea națiunei. Și décă pionerului, care e chemat a împlânta aceste principii salutare în tinerile generațiunii, este învățatorul, care îi dă primele noțiuni de tot ce e bun și salutar societății, dacă el este apostolul luminei, luptătorul permanent în contra ignoranței, décă în fine pe umêrul lui sê razimă întrêga desvoltare a națiunilor; atunci nu trebuie să fie și el susținut și incuragiat de societate? — El nu pôte fi moralmente liniștit când materialmente e turburat. Învățătorul mai întâiu de tôte e și el om și orî cât s'ar crede de spiritualist și orî câtă silință ș'ar da el, ca să învingă multele necesități ale existenței, totuși realitatea lucrurilor îl môle și-l face să cađă sub ciocanul cel greu al materialismului. — Cel apăsât de sarcina grijilor nu pôte păși cu inimă deschisă și cu fruntea senină în mijlocul tinerimei, nu pôte respândi în giurul sêu acea atmosferă de claritate sufletescă, fără care instituțiunea nu pôte prospera.

Învățătorul are să dea odată cont societății și conștiinței sale de tot ce a făcut cu inima, caracterul și semțimentul atător sute de generațiunii, ce i-an trecut prin mână și în schimb pentru tôte acestea primesce de la societate o remunerațiune de tot neînsemnată, de tot miseră spre întimpinarea greutăților. Dar să țină bine minte societatea, că până când nu va grijii de sôrtea învățătorului cu mai multă luare aminte, până când nu-i va da remunerațiunea cuvenită în conformitate cu serviciul ce-l aduce societății, până atunci nu va putea înainta de cât forțe incet, pentru-că o înaintare mai iute și mai sigură e condiționată primo loco de înaintarea învățătorului. Un renumit învățat a đis, că décă vreți să vê convingeți de starea și înflorirea unui popor, întrebați ce pozițiune au învățătorii și scôla.

Societatea s'a grăbit a-i impune învățătorului o mulțime de datorii, fără a-i da și tot atâtea drepturi. — Dar să nu ne grăhim a acusa prea mult societatea, mai înainte de a face și învățătorului unele încuse, că nu voim să esagerăm, ci numai să vorbim ce-i place lui D-đeu, adecă numai adevêrul curat. Sunt datorii, care sunt așa de strâns legate cu tot atâtea drepturi și remunerațiunii, în cât nu pot fi unele fără altele.

Întâia condițiune, prima și cea din urmă datoriă, a fie-

cărui învățator este împlinirea cu scumpătate a chemării sale și de acêsta trebuie să fie legate și tot atâtea drepturi. Nu știu, unde am citit adevêrul acesta: „Fă-ți datoria, apoi fie ce va fi!“ — Êr frumoșele cuvinte ale sf. scripturi așa sună: »Căutați mai întâiu împêrăția lui D-đeu și tôte cele lalte sê vor adauge vouê!“ adecă vedeți-vê mai întâiu de chemarea vóstră și tot ce cereți, sê va da voue. Diesterweg, admiralul pedagogilor germani, a đis: »Décă voiesci ameliorarea sorții tale, începe de la tine!“ —

Învățătorule român! Ai făcut un pas pe calea progresului, aci nu vei sta de bună sêmă și până când societatea va veni la propria convingere, că tu ești factorul, fără care nu pôte esista, tu nu dormita, fi deștept și lucréză în conținuul, că prin acêsta societatea devine tot mai mult deobligată și conștiința ta e tot de-a-una împăcată și liniștită. Lucrêză și luptă-te trăind, că lucrând și luptându-te vei trăi, dar vei trăi în eternitate, când tinerele generațiunii ce es din mânele tale vor purta ca un talisman scump în inima lor numele têu și-l vor descoperi și arăta cu mândrie generațiunilor viitoare din secul în secul și din secul în infinit.

Infiltréză-ți în inima ta amôrea datorii și privesce remunerațiunea ostenelei tale ca un ce accidental!

Înainte frate, înainte! Misiunea ta e mare, misiunea ta e sântă, — tu ai misiune de apostol!

Mergi dară și învață pre tôte némurile botezându-le pre ele în numele Tatălui, al Fiului și al St. Duch! De vei întimpina greutăți nu dispera și nu privi îndărăpt, ca să nu te înspăimêntezi de cadavrele ce zac sugrumate de indiferentismul și răciala socială, ca să nu te prefaci și tu în stâlp de sare, ca odinióră soția lui Lot privind îndărăpt la pedêpsa fărâdelegilor Sodomenilor și Gomorenilor!

Nu aștepta ca indemnul să-ți vie de sus, că ști, cât de anevoie este, de a aprinde și a face să lumineze scântêia, ce dôrme ascunsă în pepturile cele înalte!

Disciplineză-ți bine armata ce-ți e încredințată ție, însuflă-i curagiu și putere, învață-l să manueze bine arma, și ce armă! Arma mântuitorului cuvêntul și lumina adevêrului. Desfășurâ-i apoi stêgul dreptății, proveđi-l cu emblema creștinismului și a națiunei tale! Declară apoi resbel întunerecului și ignoranței; începe cu multă strategiă atacul și în curênd vei eși învingêtor dând astfel libertate și lumină generațiunilor încătușate în întunerec. —

Tu nu trăiesci pentru presinte, ci pentru viitor! Numai el va fi în stare să aprețieze după adevêrata sa valóre osteneța și sacrificiul têu! — Numai el va ridica monumentul neperitor pe mormêntul rêmășițelor tale materiale și cu penelul seu cel tare va scrie pe el:

»Odichnesce în pace o umbră sântă, atlet puternic, care ai luptat cu tăriă și devotament pentru independența spirituală și libertatea popórelor.« Și cu acestea va lăsa deasupra inscripțiunei o cunună de mirtă în semn de pietate, venerațiune și devotament cătră tine. Êr nobilul têu suflet sê va reintôrce la D-đeu de unde ș'au luat începutul între aceste frumoșe accente:

„Ceia ce ați umblat pe calea cea strâmpță și cu scârbe. Toți cari întru viață crucea ca jugul ați luat și mie mi-ați urmat cu credință, veniți

și luați darurile, care le-am gătit voue și cununile cele ceresci!* După făgăduința neschimbată că: »Cei ce învață pre alții, mari se vor chema intru împărăția lui D-zeu!«

Însă tu în schimb până atunci umblă cu vrednicie, după

chemarea cu care ești chemat și caută de a continua cu sârguință neobosită opera cea măreț a mântuitorului, de a vedea, o turmă și un păstor;» ceea ce se esplică:

O turmă ș'un păstor,

O cultură ș'un popor!

V A R I E T Ă Ţ I.

Câştig său pagubă?

Puține afaceri s'au ridicat așa repede la interes general, ca afacerea costumului național. — Pre lângă zelul nevestelor româncuțe, s'au inferbentat și bărbații calmi, ba chiar și femeile de acele care eri negau descendența lor din opincă.

Îți crește voia vedându-i discutând la olaltă despre costum, ca și cum ei s'au născut cu acul în mână, érá ele din începutul veacului tot limbă... carte... și port românesc ar fi studiat.

În cât a prisosi vr'un folos din acest foc de paie, va arăta viitorul și cei chemați, cari ținând de sfânt tot ce e național, astăzi gândesc că întâi cu educațiunea... apoi se începem cu ale portului, căci nu vestimentul face pe om, ci convicțiunea și simțimentele sufletului.

Revenind însă acolo, de unde multe »dame« incurajate de aplaud și eloge au pornit înaintea mișcamentului acesta — și-ar sălta sufletul de atâta révnă, de nu ai vedea înderépt cum aprópe jumétatea națiunei stă cu inima strinsă de umilire și desamăgire. Acesta jumétate nu cunoșce cochetăria, nu efectul suprinďetóř din schimbul unui port — acesta jumétate din națiune sunt femeile din popor; femeile care nu în iia cu isloci, nu în zavelcă de catifea și vélnic de gaz, ci în catrénță de lână și spacel țesut de ele, au păzit la vétra străbună aceea ce avem mai scump, adecă limba, moravurile însaș esistența națională!

Femea acestă din munți și văi a tresărit odinióřă la fama că surorile ei mai instruite, au acceptat portul ei, munca și labórea talentelor ei innăscute. — După vremuri grele, se simțea éráși apreciată — și în pornirile ei păgubítóře îndreptată de surorile iubítóře.

Ce se vedí însé?

Genialitatea țeranei române, genialitatea notificată de erudiți străini ca caracteristică întregului popor, astăzi a primit afrontul »damelor.« — Portul ei model de manufactură — e dat la parte ca brut, nedemn de salon, până ce un »șuvoi de socăteniă« e introdus ca port național român!

Đici contra acestei mascherade ceva, și se răspunde că e »costum din țără,« reprezentat de-o femeă Regină.

Săracelor ființe, dați ocol cu ochii și vă convingeți că zavelca e a bulgarelor, că însuș numele provine de la zaveji, adecă a lega, a înfășura. Nu vă astupați urechile de cântul marelui Alexandri, unde đice: »în ștergar și în cătrénță merge »sprintena română.«

Sé ne întrebăm, ce resultă din acest mișcament: câştig ori pagubă?

Sărind din estremul șlepurilor în a zavelcelor, înaintăm noi óre industria națională? Ori că lăpădându-ne de măimurțarea modelor franceze, în caracterul iubitor vrem sé arelăm străinilor că suntem fálóse, méndre de portul femeii țerane?

Đecă vom imita mai departe costumul turco-greco-bulgar punem temei la nisece noi risipuri de baní — punem temei ca femeia din popor sé ne urască, ori la alt cas sá ne inite, ce ar fi pagubă nereparabilă.

De vrem sé câştigăm laudă și recunoșcința manufacturelor țărănesci, atunci reprezentați porturile diferitelor provincii ori

comune, pre cum au făcut D-na I. Șepetanu din Chiseten și D-na E. Micu din Remetea care în costumul respectivelor comune, au secerat complăcere generală, la balul din 17 I. c. arangeat în Timișóra.

Gustul lor sciú armonia acele părți, care la țeranele noastre adese degeneréză în efecte contrare. Și nu vă poteți inchipui ce frumsetă zăcea în infăcioșarea lor, — cum eram noi de méndri de ele, și cât de méndre erau țeranele, care is vedură portul reprezentat la așa o festivitate strălucită!

Emilia Lungu.

O vizită în Nimes.

De Al. Dumas sen. (Trad. de Virg. Popescu.)

Între multele lucruri ce aveam sé le vizitez în Nimes unul din cele mai interesante era fără îndoiélă poetul orașului. Eu aveam la mine o epistolă de la Taylor pe care sé afla această adresă singulară: »Dlui Reboul*» poet și brutar (pitar).« Eu cetisem câteva versuri de ale lui, imi păreau fóřte frumoșe, și — cetindu-le — nici când nu mi-ar fi plesnit prin munte, să cuget la vr'un meșter Adam séu la un Lantara.

Prima visita în Nimes o făcui dară Dlui Reboul. Un om tiner ce-am întâlnit eșind din hotel, și pe care l'am întrebat despre locuința lui, nu numai că mi-o spuse fără întârďiere ci, — încântat fără îndoiélă de curiositatea unui străin — mi se oferí și de conducător: eu îi primii oferirea.

Nainte de a ajunge la el, trecurăm pe lângă Amphiteatru. Eu mi întorsei capul în altă parte, ca nu cumva acest gigante român, ce avem sé-l vizitez mai târďiu, să-mi distragă în acest moment ochii și cugetele.

»Noi trecem pe dinaintea Amphiteatrului,« imi đise conducătorul. — Mulțămesc îi đisei, nu voiu să-l ved acum.« Încă cincideci de pași și conducătorul se opresce în colțul unei strade mici: »Étă casa unde locuesce Reboul.« — »Mii de mulțămite. Afla-l voiu óre la ora acesta acasă?« — El și ridică capul ca sé privescă prin ușa de sticlă. »E în prăvălia sa.« răspunse, și se depărtă.

Eu remăsei un moment, cu epistola în mână meditând. — Ce îl va interesa mai mult pre acest bărbat la primirea mea: natura séu starea sa? Imi va vorbi el de poesia séu de făina, de academia séu de agricultura, de publicațiunile mai noi séu de recoltă? — Eu sciam că-l voiu afla escelent, dar nu sciam de-l voiu afla și simplu. Intraí.

— Cu d-nul Reboul am onórea se vorbesc?

— Da, cu el.

— O epistolă de la Taylor.

— Ah! cum se află?

— Fóřte bine.

* Reboul Ioan brutar și poet s'a născut în 23 Ian. 1796 în Nimes. Fără studiu e poet din impulsul naturei. A scris la început cântece și satire și a devenit renumit publicând în 1828 în »Quotidienne« — »Angerul și copilul.« A mai publicat un volum de poezii, poemul biblic »Điva cea din urnă,« »Tradițiunile« 3 tragedii etc. Inspirațiunile sale sunt nobile, simțimentele, ce le esprima sunt adevărate, oneste, religióse: în compunerea versurilor însă nu a întrebuințat tot de-a-una grija recerută. Mort în 29 Maiu 1864 tot acolo.

— Incepu să citescă.

Eu îl esaminam într'acea. Era un om de 25—37 de ani, de o statură ceva mai mult ca mijlocia, cu o față brună, mai arabă, cu peri negri lucitori, cu dinți smălțuiți, ajungând la numele meu el își întorse privirea cătră mine, și mă salută a doua oră. Acastă privire era repede și profundă și eu abia atunci observai, că are nisce ochi minunați, nisce ochi indiani puternici și plăcuți, făcuți anume pentru de a exprima amor și mânia.

— »D-nul meu, sunt foarte obligat d-lui Taylor, și nu știu cum să-mi arăt recunoștința cătră D-nia Sa.« — Eu îi făcuî un compliment. — »Dar îmi veți permite, să vă vorbesc franc și liber?«

— »O, ba încă vă rog.«

— »Dta vini să veți pe poet și nu pe brutar, nu-i așa? Eu însă de la 5 ore dim. până la 4 seara sum brutar. De la 4 ore seara până la mediul nopții sum poet. Voesci pâne, cornuri etc.? Stau la dispozițiune; voiesci versuri? reintorce-te de cu seara la 5 ore.

— »Voiu reveni la 5 ore.«

Intr'acea intrară vr'o 2—3 cumpărători. — »Dta veți că acum n'as putea petrece cu Dta nici un moment« — și el îi servi. Ușa chiliei cu cuptoriul de pâne se deschise și intră un băiat... — »Cuptoriul e cald, maestre.«

— »Trămiteți pe cineva aici în boltă, eu voiesc să bag pânea în cuptor.«

Veni o femeia să-i ocupe locul în boltă. — »La cinci ore,« îmi dîse. — »Negreșit.« — Și el intră în chilia cu cuptoriul.

Eu plecai preocupat în un mod singular de acest amestec de simplitate și de poezie: toate erau numai o prefacere seu erau de la natură? Juca acest om o comedie, seu urmăria el naiv duplul mecanism a organismului seu? Numai esperința ulterioară îmi putea rezolvi această enigmă.

Rătăceam în coci și în colo în acele trei ore, ce aveam să mai aștept până la visita a doua. Nu știu însă mai nimic din ceia ce am vădut în acest restimp, căci eram cufundat în abstracțiunii sociali. — Cum, acest popor, din care s'au născut de toate în ultimii 50 de ani, după ce a dat Franciei soldați, tribuni, mareșali îi dă acum și poeți! Privirea lui D-șeu a pătruns până în profundul Franciei noastre, poporul își avea pe Lamartinul său!

Eu m'am reintors la ora fixată. Reboul mă aștepta la mica poartă a casei sale. Prăvălia sa tot de-a-una deschisă, era incredută altora. Se apropiă cu câți-va pași de mine. Vestimentul îl schimbase; era îmbrăcat tare simplu, dar curat și vestimintele-i țineau calea de mijloc între celea ale țeranilor, și ale orășenilor.

Noi ne suirăm pe nisce trepte șerpuitoare: ajunserăm într'un granariu pe podinile căruia erau grămădite diferite grâne în grămeți separate. Trecurăm prin o mică vale formată de astfel de munți de grâne și la vr'o deșe pași ajunserăm la ușa unei odăi. Intrarăm.

»Éta-ne, îmi dîse Reboul, inclidend ușa după sine, éta-ne dîc separați de lumea materială. Suntem în lumea iluziunilor. Acesta e un sanctuarium. Numai rugăciunea, inspirațiunea și poezia au drept să între aici. În această odăia atât de simplă mi-am petrecut cele mai plăcute și fericite ore ale vieții mele: orele mele de lucrări serioase seu mai bine de visuri și iluziuni.«

Odaia acesta era într'adevăr de o simplitate așa dîcend călugărescă: nisce perdele albe la pat și ferestri, câteva scaune de trestie, o mătă de nuc, un crucifix de sildis formau întregul ei mobilier. — Biblioteca i se compunea din 2 vol. din biblia și din Corneille.

— »Abia acum încep a cuprinde, îi dîsei, viața duplă a D-tale ce până acum îmi părea neexplicabilă.«

— Și totuși nimic mai simplu: una servește celeilalte.

Când lucră brațele, pausează capul, și când odihnesc brațele lucră mintea.

— Dar?... Érta că te incomodez cu întrebările mele.

— Vorbesc liber.

— Esci Dta din o familie alésă?

— Eu sum fiul unui țeran.

— Dar avut-ai cel puțin educațiune?

— Nici decum.

— Și cine te-a făcut poet?

— Nefericirea.

Eu privii în jur: tot părea atât de pacinic, atât de linișcit, atât de fericit în această mică odăia, cât cuvântul »nefericire« îmi părea că are să răsune în echo.

— Dta cauți o explicațiune pentru ceia ce-ți spun, nu-i așa?

— Și trebuie să mărturisesc, că nu o pot afla de loc.

— N'ai trecut nici odată preste vr'un mormânt fără să o fi cređut?

— Ba, da, căci vedeam érba mai verde, florile mai prospete, de cât, ca să se pot cugeta la așa ceva.

— Ei bine noi suntem pe un atare mormânt.

O lacrimă cădu atunci din ochii lui. Eu îi întinsei mâna.

— D-ta ști, nu-i așa? continuă el, că ce însemneză a avea o durere mare, pe care inzadar încerci a o ascunde. Cei ce erau pe atunci în prejurul meu erau nisce suflete bune, dară simple. În loc să-mi dîcă: Plângi și noi vom plânge cu tine, încercausă mă mângăie. Lacrimele mele ce nu voiau alta de cât, ca să se respândescă în pace, se scurseră cătră anima-mi și mi-o inundară. Eu cercam singurătatea, și lip-sindu-mi animile, ce să mă pótă mângăia eu mă plângeam cătră ceriu. Aceste plânsori singuratice și religioase luară un caracter singular, un caracter poetic și eu pe nesimțite numai observai: că cugetele-mi se formuléză într'o limbă mie până aci mai necunoscută, că toate ideile și cuvintele îmi tindeau cătră ceriu în lipsa de simpatii pe pământ. Tatăl ceresc le dede aripă, și ele se suiră cătră densul.

— Da, acum înteleg D-nul meu, îi dîsei eu, ca și când mi-ar fi explicat lucrul cel mai simplu de pe lume, că aceia sunt poeți adevărați ce devin poeți în un atare mod. Câți ómeni cu talent n'au lipsă de cât de o nefericire mare pentru ca să devină ómeni de geniu! D-ta în doue cuvinte mi-ai spus secretul vieții D-tale și eu o cunosc acum ca însuși D-ta.

— Adauge mai departe suferințelor mele private cele publice. Cugetă-te la un poet ce vede cădend în jurul seu ca nisce frunze de toamnă, toate credințele religioase, toate convințiunile politice, și ce rămâne ca un arbor despoiat, așteptând primăvara, ce póte nu va mai reveni. D-ta nu esci monarhist o știu, dar esci un bărbat religios. Inchipuesce-ți deci D-le, ce póte simți cineva vedend icónele sante, la cari ca copil era condus de mamă-sa să-și facă rugăciunile, sferticate, aruncate sub picioarele cailor, trase prin noroiu! Inchipuesce-ți a vedea lucruri de acestea aici în Nîmes, în acest cuib a discordiilor civile, unde mai toate suvenirile sunt ure, unde sângele se scurge de atata timp fără intrerupere!... Oh! de n'aveam eu poezia ca să mă plâng și religiunea ca să mă mângăi la ce ași fi ajuns, D-șeu meu!

— Noi toți am vădut asemenea lucruri. Crede-mi, acesta e cauza ca de presinte tot poetul are să fie și om de societate. Dominiul poeziei s'a mărit pre câmpul politic: revoluțiunile au cultivat-o cu spada, părinții nostri au ingrășiat-o cu sângele lor. Să ne asemnăm deci ideile și cuvintele noastre și să respingem desertele credințe de astăzi.

— D-ta ai un remn întreg: ai teatrul; dar eu? eu n'am de cât o grădiniță. Nu face nimic; eu voiu cultiva în ea flori, și voiu face dintr'insele cunună, ce le voiu oferi...

— N'am venit aici să-mi faci complimente, ci să-mi citești ceva din versurile D-tale.

— E sinceră această dorință, s'eu p'ote e numai o curiozitate s'eu o complimentare?

— Eu credeam că ne cunoștem pe destul ca să cruțăm unul altuia astfel de întrebări.

-- E drept... ertare... stau la dispozițiune; când te vei uri te rog opresce-mă, și așa toate vor merge bine.

El incepu. De la primele-i versuri observai în graiul lui acea intonațiune, ce e un ce caracteristic la cei din sc'ola modernă, acea manieră de a-și exprima cugetele, ce m'a încântat de atâtea ori în Vigny, Lamartine, Hugo, măcar că Reboul nu cunoștea pe acest timp nici pe unul din aceia. Acum mă convinsesem despre ce mă indoiam de un timp înc'oc'e, că adevă în versurile moderne este un accent ce indesert l'ai încerca în sc'ola vechiă. Pre când îmi cetea eu îl esaminam, fisonomia lui luase un caracter nou, cel a credinței; o mare convicțiune interioară se manifesta din ce în ce mai mult pe fața-i înferbintată.

Noi petrecurăm astfel patru ore, el cetindu-mi o mulțime de versuri, eu d'icându-i după fie-care dintr'ênsele: Încă ceva... Nu am lăsat nescotocit nici un puiut a mesei sale de scris; manuscrite, caiete, foliante toate eșiau una după alta. În fine îl arătai cu degetul să sc'otă o ultimă legătură de hârții. „Aceste, îmi d'ise el, le vei ceti mai târziu Dta singur.“ — „Pentru-ce?“ — „Pentru-că sunt versuri pe s'ema D-tale, le-am scris precând te acceptam.... Dar acum haidem să vedem Amphiteatrul, și te asecurez că nu facem alta, de cât că schimbăm poesiă pentru poesiă; numai cât pe cea mai bună am rezervat-o la capet“...

Acum îl cunoșceți pe acest om așa de bine ca și mine: Cetiți legătura ce mi-a dat-o și-l veți cunoșce și ca poet.

Coliba din Mălăești.

(Veți ilustrațiunea de pe pag. 455.)

În anul 1881 s'a format și la noi în Transilvania o reuniune numită carpatină cu scopul de a tinde amatorilor mijloce pentru cercetarea munților nostri. Până să ajungem la confortul ce întâlnește turistul prin Alpi și prin alți munți, mai vrea încă mult. Inceputul este însă deja făcut, și anume prin ridicarea de colibe pentru a facilita cercetarea acelor puncte din munți, care nu sunt accesibile într'o singură ți. Reuniunea carpatină a înființat prin părțile noastre până acum doue colibe, și anume: una spre »p'etra craiului« în Vlădușca, ér a doua spre Bucegi în Mălăești, a cărei v'edută o prezentăm în ilustrațiunea noastră. Ac'estă a doua colibă s'a ridicat în véra anului trecut 1882.

Deja în ziua de 7 Maiu comisiunea al'asă pentru înființarea colibeii fu în stare a să urca pe Bucegi pentru a delimita terenul pe care să să ridice acea clădire modestă.

Turisti de profesiune pot să se urce pe la Mălăești într'o singură ți în v'érful Bucegilor »la om« și să înt'ornă în aceeași ți. De la Brașov calea duce pe la Râșnov, de unde mergi pe valea Ghimbășelului în sus până la așa d'isa »graniță«, până unde este chiar drum de car, ér de-a-colo înainte începe suișul. Este o potecă foarte costisă prin o pădure, care să află tocmai acum în tăiere. Étă ocașiune pentru óspele comisiunei, Domnul Diamandi I. Manole, ca să-și încerce forțele sale de turist. Era o probă destul de grea, însă ea să dete, căci peste câtva timp societatea să află pe v'érful numit »Ripca.« De aici să vede o surpătură colosală a c'ostei din drépta. Pământ, stânci, brađi centenari cu răd'ecini cu tot s'au resturnat de pe v'érf în vale, pustiind toate împrejur. În drépta și în stânga pe potecă în sus să ridică un șir de stânci în forme varic și bizare, așa în cât ochii nu să pot sătura de a privi necurmat spre v'érfurile daurite de rađele sórelui matinal.

Locul pe care stă coliba este o mică terasă lipită de stâncile costise ale Buceșoiului, în față să v'ed surpăturile Mă-

lăeștilor de care vorbirăm mai nainte. Remarcabilă este aici nu numai v'eduta minunată dar și o grupă de stânci care imit'ază înfățișarea unei bisericuți cu turnul ei.

Coliba este făcută cu spelele reuniunei amintite de meșterul Nicolae Schinteiă, care, după ce primi clădirea ei în 7 Mai, o dete gata în luna lui Iulie. Ea să compune din doue încăperi, din care una închisă cu cheia și rezervată pentru membrii reuniunei, cea laltă cu intrare liberă pentru ori cine, și cu loc de durmit pentru 12 pers'one.

În coliba intrégă să pot adăposti de la 36 până la 40 de pers'one.

Cine scie să apretieze farmecul unei excursiuni pe munții nostri minunați, nu va întârđia de a cerceta cât mai cur'end și aceste părți, dec'i incheiând dorim să avem o veselă revedere la t'omnă în coliba din Mălăești.

(Baronul și țeraul). În vremile cele bune viețuia un baron sumeț ce nu să ducea nicăiurea pe jos, ci tot de-auna umbla cu căruța cu patru cai impodobiti strălucit. Un econom avut v'ed'end sumeția baronului și-a propus să-l facă de rușine.

Ce a făcut? Și-a cump'erat șese cai frumoși și o trăsura elegantă, și de câte ori vedea pe baron căruțindu-se îndată îi urma ca trăsura lui cu șese cai.

Ziua dintăi s'a prefăcut baronul că nu-l observă, a dóua ți aruncă nisce ochi uriti pe econom, a treia ți la acusat la jude.

Judele a căutat paragrafi, frunz'erind toate cărțile de legi, dară n'a dat nici de un paragraf din care să să afle baronul văt'amat prin acea că economul în preumblare îi urm'eză cu trăsura cu șese cai.

În fine judele făcu sentința în modul următor: Carele dintre d-vóstră va fi în stare să spună mâne minciuna mai încornurată, ca să nu o cr'edă celalalt va avea să umble de aci înainte în trăsura, éră celalalt pe jos.

Forțe bine! cugetă în sine baronul. Economul nici o dată nu va fi așa de isteț ca mine, și de bună s'emă eu voi fi invingătorul.

A dóua ți ambii prezentându-se înainte judei, baronul sc'ose o bucată de p'âne din tașca de v'enat și aretându-o d'ise: »Eri diminetă lucrătorii mei au s'emanat grâu, la m'edă-ți acela a fost crescut și copt, după m'edă-ți l'au secerat și tr'ăierat, a s'era l'au măcinat, și până astă diminetă mi-au copt și p'âne din acela. Étă-o aici!«

Economul clăt'inand din cap d'ise: »Acea nu-i nemic. — Eu eri am s'emanat un brad, carele până la m'edă-ți atăta a crescut încât v'érful i-a ajuns până în cer. Pe pomul acesta m'am suit în cer. Santul Petru 'm' deschise pórtă. Pășesc în lăuntru. Și inchipuiți-v'ed ce să affu! mai ántăi de toate dau de strămoșul d-tale ce p'azia o turmă de porci înainte porți.«

Minciună nerușinată! striga baronul infuriat

Să înțelege că e minciună d'ise judele.

De atunci baronul trebui să m'ergă pe jos, éră economul în trăsura.

(Datornicul viclean). Eu am imprumutat acestui om înainte de ac'osta cu câteva luni de ce galbin. Nu i-am cerut dela d'ansul până, acuma, cugetându-l om de omenie, și cređ'end că mi-l va da éră-și înd'erăpt când i să va potea. Acuma însă av'end lipsă de bani l'am rugat să mi-l reint'orcă, dară d'ensul 'm' răspunde; că mi-a plătit: acesta voiesce și cu jurământ a o înt'ari.

Eu nu-m' aduc aminte să-m' fiă plătit dară decumva jură, va trebui să-î cred și eu; pentru că îl tin de om de omenie.

R'espunde la ac'osta, d'ise judele indreptându-se cătră al doilea. »Eu recunosc respunse datorășul, că am luat dela acest om de ce galbeni imprumut, dară mi-am plătit datoria despre ce voiesce să și jur.«

Bine! jură dară.

Intr'acea datorasul dădu un băț gros creditorului ca să-l țină până va jura. Apoi redică trei degete și jură in modul următor:

„Jur că dece galbină inprumutați dela creditorul de față, i-am redat in mână,» și cerēnde-și bățul îndērăpt voia să se îndepărteze.

»Așteptă« strigă judele, căruia îi cădu lucrul cam suspect »Servitori frângeți acest băț gros!« Servitorii impliniră porunca. Și ce se întâmplă? Bățul era găurit și frângēndu-se picară cei dece galbină dintrēnsul. Datornicul viclean voia astfel să inșele pe creditor și pe jude.

Când a jurat a dat creditorului să țină bățul cu banii ca să pōiă dice că i i-a dat. Judele isteț însă află mișelia lui și-l puse la umbră ca pe un inșelător.

Com. de Petru Popescu.

(La o căsătorie americană). — In Petaluma erau să se cunune doi tineri. Biserica era plină de lume. Cine pōte prevedea ce se pōte întâmpla intr'un moment său altul, mai ales in America? Aci o nuntă veselă lesne se pōte preface intr'o scenă sângerōsă. De astă dată, după ce toți se aședăr la locurile lor, mirele pipăi să vadă decă are inelul și observă cu spaimă, că nu l' avea la sine. Preotul l' aruncă căte-va priviri teribile. Mirele căută și in fine descoperi, că magica verigă trecuse prin buzunarul rupt și intrase in cismă. El comunică miresei acēstă întâmplare; dēnsa îngâlbeni și era să leșine, dacă nuși aducea aminte că prin acēsta va sili pe lume să-i spintece corsetul.

— De ce nu scoți inelul? șopti fratele miresei și, bănuind că ticălosul de mire are de gând să se retragă, și puse deja mâna pe revolver.

— Nu pot, căci mi-a intrat in cismă.

— Caută de l' scōte, dar iute, mormăi preotul cu nasul in carte.

— O să incerc, suspină victima și ridicându-și piciorul se puse aș vtri degetele in cismă. Preotul făcu semn ministrantului să cânte o piesă in orgă in timpul căutării. Intr'acestea se lăți șgomotul printre credincioși despre sosirea unei telegrame, că mirele are deja patru neveste carl trāesc in Orient.

— Nu, nu-l pot upuca, îngână mirele speriat.

— Ședți jos și trage-ți cisma, măgarule! țipă reutăciōsa sócră. Atunci bietul pēcătoș se aședă jos și inceptu să-și întindă cisma cea nouă și strimță. Prin mulțime se lăți vorba, că mirele e grozav de beat și stărue să i se tae bățăturile. In fine își scōse cisma, găsi inelul, dar nu putu face să nu i se vadă ciorapul găurit la călcăiu. Preotul dișe cu maliție:

— Mi se pare că a fost timpul să te inșori, amicul meu!

Căți-va copii de la spate nu-și mai puteau ține risul; bietul ginere devenise obiectul lor de joc. Unul mai îndrāsnet găsi chiar de cuviință să-l apuce de cōda fracului și altul, mai reutăciōș, să-l gādile chiar la călcăiul eșit afară. Tabloul deveni și mai caraghios, când nenorocitul tēner vōind să scape de năsdrāvāniile acestor ștengari, făcu o voltă intr'un picior și pierdēndu-și echilibrul cădu cu fața n jos lāsând să i se vadă o probă de vechimea pantalonilor lui negri astupată până atunci de cōda fracului. Confus și roșu ca o sfeclă, se scōlă și, tot in sunetele armoniōse ale orgiei, el se incaltă, de și cu ore-care greutate și totul re- intră in ordine, ceremonia își urmēză cursul.

(Resb.)

(Apel cătră autorii romāni). Scopul de căpetenie ai societății academice »Romānia-Jună« a fost tot de-auna și este desvoltarea membrilor pe terenul literaturii naționale; cel mai inalt ideal — credem noi — ce pōte și trebui să l' urmēscă o junime, conscie de chieamarea sa. Cu rezultatele căștigate până ađi pe 'acest teren, ne place a ne mēndri, căci- ele formēză momentele cele mai plăcute din anelele societății nōstre, și ne incurăjază la o activitate tot mai mare și a pāși tot inainte.

Pentru scopul numit, societatea dispuse de mai multe foi și de o bibliotecă. Mijlōcele materiale ale »Romāniei june« sunt însă atât de modeste, incāt numai o sumă neînsemnată se pōte prelmina pe fie-care an pentru procurarea diferitelor opuri ce apar in literatura romānă, și astfel numai cu greu putem sta in curent cu tōte mișcările nōstre literare

Apelăm deci la marinositatea tuturor stimaților autorii romāni, să binevoiescă a dārui pe sama bibliotecii nōstre căte un esemplar din scrierile D-lor, fiă acelea de ori ce cuprins și-l asigurăm, că prin acēsta au contribuit mult la acea operă mărețā, ce o numim cultivarea junimii și care este menită să aducă in viitor cele mai frumōse rōde nēmului romān, ăr membrii »Romāniei june le va păstra in suflet o recunoștință sinceră și mulțămiri adevērate.

Editura tipografii Alexi Brașov.

Numai urmărită la fie-care pas de sprijinul binevoitor a publicului romān a potut societatea nōstră esista până acum și numai incurăgiați de acel sprijin vom putea lucra și de aci inainte pentru ajungerea scopurilor inalte, ce le are »Romānia jună« și care necurmat le urmārim in sufletele nōstre.

Adresa: VIII Lange-gasse Nr. 4.

Viena in 14 Faur 1883.

Comitetul »Romāniei-June«:

I. T. Mera, president.

Al. Pop'a, secretar.

Găcitură de șah.

de Maria Albini.

			ce	so	ver-	tem			
			reu	po-	totu	ți			
			Nu	tes-	in-	Se'n			
ta	re	Ast-	ni-	me-	ne	pir	Nici	re	du-
fel	fo-	si-a	mo-	res-	tel-	so	na	Sciu	o-
eu	a-	si	ra	Ast-	Pre-	ta!	hi	pa	lu-
eu	sta-	fel	tul	in-	se-l	po-	cum	da-	eu
			re	se	fle-	ne			
			Su-	meu	te	Nu			
			vecl	Me	Si	len-			
			Tot	ne	re	in			
		n'an	in	cu	ga	la	ca		
cum	pir	ti-	ce-ti	tore	só-	giu	as-		
		lu-	teu.	nu	cer				
	Dar	as-				rul	ta		

Terminul de deslegare in Nr. 21.

Deslegarea găciturii din Nr. 19.

Ah! Marișo dulce față   Lacrămi de ntristare
Vino dragă vin'o ndată   Eu departe le-am vērșat,
C'al meu sullet ca să bată   Suferința este mare
Pentru tine n'ancetat.   Peptu-mi este sfărmat.

Bine au deslegat'o: d-na Maria G. Ludu și d-rele Ana și Victoria
Aleese Frașes din Preșmer.

Posta Re-

dacțiunei.

D-lui I. M. P. teolog Blaș. Articolul: »despre curagiul femeiesc« să va publica, și vom primi tot de-a-una cu mulțămire asemenea scrieri.

D-lui T. V. Păcățian, Zsady. Ni-ai făcut o mare bucurie prin promisiunea că ni vei trimite o novelă originală, și tot atât de mare prin scirea, că și D-ra Emilia Lungu scrie una pentru foia nōstră, care, fiind astfel sprijinită, își va face de bună sēmă calea sa.

D-lui V. O. Sibiu. Colectiunea D-tale a venit pré târđiu pentru acest număr. Să va publica in cel viitor.

Redactor responsabil: Theochar Alexi.